GOLDONI

TEATRU

★ ★

CLASICII LITERATURII UNIVERSALE

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ŞI ARTĂ

CARLO GOLDONI

CLASICII LITERATURII UNIVERSALE

CARLO GOLDONI

TEATRU

★★

EDITURA DE STAT PENTRU LITERATURĂ ȘI ARTĂ

O ÎNTÎMPLARE CU HAZ

COMEDIE ÎN TREI ACTE

Reprezentată pentru prima oară la teatrul „Sf. Luca"
din Venetia în timpul carnavalului din 1755

In romîneşte de POLIXENIA KARAMBI

PERSONAJELE

Domnul FILIBERTO, bogat negustor olandez
Domnişoara GIANNINA, fiica lui
Domnul RICCARDO, om de afaceri
Domnişoara COSTANZA, fiica lui
Domnul De la COTERIE, locotenent francez
MARIANNA, camerista domnişoarei Giannina
Domnul GUASCOGNA, servitorul locotenentului

Acţiunea se petrece la Haga, în casa domnului Filiberto

ACTUL I

SCENA I

O odaie în casa domnului Filiberto

GUASCOGNA, pregătind bagajele stăpînului său; apoi MARIANNA

MARIANNA: Mi-e îngăduit să spun bună ziua domnului Guascogna?

GUASCOGNA: Da, drăguță Marianna, îmi place cînd îmi spui tu bună ziua...

MARIANNA: Îmi pare rău, dar, după cîte văd, va trebui să-ți urez drum bun.

GUASCOGNA: Ah! scumpa mea, după o despărțire dureroasă nu poate urma decît o călătorie foarte nefericită.

MARIANNA: S-ar părea că plecarea aceasta te face să suferi.

GUASCOGNA: Te mai îndoiești? Crezi c-aș putea pleca fără a fi nespus de mîhnit, cînd timp de șase luni am fost mereu împreună?

MARIANNA: Și cine te silește să faci un lucru care nu-ți place?

GUASCOGNA: Nu știi? Stăpînul!

MARIANNA: La Haga sînt destui stăpîni; vei găsi, fără doar și poate, unul în stare să-ți dea mai mult decît un biet ofițer francez, prizonier de război, rănit și oropsit de soartă.

GUASCOGNA: Iartă-mă, dar asemenea vorbe nu sînt demne de o fată ca tine. Am cinstea să-l slujesc de mulți ani pe bunul meu stăpîn. Chiar tatăl

lui mi l-a încredinţat. L-am servit în război şi am înfruntat nenumărate primejdii pentru a-i dovedi credinţa mea. E sărac, dar are inimă bună şi sînt sigur că, dacă va înainta în grad, voi avea şi eu partea mea de cîştig. Şi tocmai tu să mă sfătuieşti să-l părăsesc şi să-l las să se înapoieze singur în Franţa?

MARIANNA: Orice om cumsecade ar vorbi la fel ca tine, dar eu nu-mi pot tăinui durerea.

GUASCOGNA: Şi eu, scumpa mea Marianna, sînt tot atît de îndurerat. Nădăjduiesc, însă, c-o să te revăd şi, fiind ceva mai pricopsit, o să-ţi pot spune: Iată-mă, pot să ţin o casă şi, dacă mă vrei, sînt al tău.

MARIANNA: Să te audă Dumnezeu! Dar ce-i cu graba asta pe locotenent? Stăpînul meu ţine la el şi cred că nici fata nu împărtăşeşte alte sentimente.

GUASCOGNA: Nu, dimpotrivă... dar tocmai de aceea pleacă.

MARIANNA: Nu-i place să fie iubit?

GUASCOGNA: Eh, draga mea Marianna! Bietul meu stăpîn e tare îndrăgostit de stăpîna ta. Duce cea mai nenorocită viaţă din lume. Îşi dă seama că, pe zi ce trece, dragostea lor creşte şi, cum nu se mai poate ascunde, se teme şi pentru el, şi pentru domnişoara Giannina. Stăpînul tău e foarte bogat, şi al meu foarte sărac. Domnul Filiberto n-o să vrea să-şi dea singura-i fată după un *cadet*, după un soldat, în sfîrşit după unul care ar fi nevoit să trăiască din zestre. Locotenentul e sărac, dar cinstit. Respectă ospitalitatea, prietenia, buna-credinţă. De aceea, călcîndu-şi pe inimă, îşi sacrifică iubirea de dragul cinstei şi s-a hotărît să plece.

MARIANNA: Admir eroismul, dar, dac-aş fi în locul stăpînei mele, nu i-aş îngădui asemenea lucru.

GUASCOGNA: Totuşi, uneori trebuie să te desparţi.

MARIANNA: Poate că ţie îţi vine mai uşor decît mie.

GUASCOGNA: Ce-i drept, noi, bărbaţii, avem inima mai tare.
MARIANNA: Spune mai degrabă că dragostea voastră e mai şubredă!
GUASCOGNA: Aşa o fi, dar nu e cazul meu.
MARIANNA: Eu cred în fapte, nu în vorbe.
GUASCOGNA: Ce ar trebui să fac ca să-ţi dovedesc dragostea mea?
MARIANNA: Domnul Guascogna n-are nevoie să fie învăţat de mine!
GUASCOGNA: Ai vrea să ne căsătorim înainte de plecare?
MARIANNA: Da, în felul acesta n-aş mai avea nici o îndoială.
GUASCOGNA: Dar pe urmă tot ar trebui să ne despărţim.
MARIANNA: Şi te-ar răbda inima să mă părăseşti?
GUASCOGNA: ...sau să vii cu mine.
MARIANNA: Asta da.
GUASCOGNA: Dar o să ai multe de îndurat.
MARIANNA: Ca să fiu sinceră, nu prea mi-ar conveni.
GUASCOGNA: Şi dacă am rămîne aici ţi-ar conveni?
MARIANNA: Mai întrebi!
GUASCOGNA: Pentru cît timp?
MARIANNA: Un an cel puţin.
GUASCOGNA: Şi după un an m-ai lăsa să plec?
MARIANNA: După un an de căsătorie ar fi mai uşor.
GUASCOGNA: Tare mă tem că m-ai lăsa să plec şi după o lună!
MARIANNA: Nu prea-mi vine-a crede.
GUASCOGNA: Eu sînt sigur.
MARIANNA: Să încercăm!
GUASCOGNA: Vine stăpînul. O să vorbim noi altă dată şi mai pe-ndelete.
MARIANNA: Ah, domnule Guascogna, vorbele astea m-au dat gata! Fă ce vrei... Mă las în voia dumitale... *(Aparte.)* Adevărul e că nici nu mai ştiu ce spun... *(Pleacă.)*

SCENA 2

GUASCOGNA, apoi DOMNUL DE LA COTERIE

GUASCOGNA: De n-aş fi avut mai multă judecată ca ea, de cînd aş fi făcut eu prostia asta!

COTERIE *(aparte)*: O, ceruri, cît sînt de nefericit, cît sînt de nenorocit!

GUASCOGNA: Domnule, cufărul e gata.

COTERIE: Ah, Guascogna, sînt disperat!

GUASCOGNA: Vai de mine! Vi s-a întîmplat ceva?

COTERIE: Cel mai mare rău din cîte mi se puteau întîmpla.

GUASCOGNA: O nenorocire nu vine niciodată singură.

COTERIE: Nenorocirea mea e una singură, dar e atît de mare, încît îmi zdrobeşte inima.

GUASCOGNA: Mi se pare că nenorocirea asta e legată de dragostea dumneavoastră.

COTERIE: Da, dar a crescut atît de mult, încît nici o virtute n-o poate învinge.

GUASCOGNA: Poate că pe frumoasa dumneavoastră a lăsat-o nepăsătoare vestea plecării şi nu vă iubeşte aşa cum credeţi?

COTERIE: Dimpotrivă. Niciodată n-a fost mai drăguţă, mai îndrăgostită. Oh, Doamne, ascultă dacă am sau nu motive să fiu disperat: am văzut-o plîngînd.

GUASCOGNA: Oh, e rău, dar credeam că e şi mai rău.

COTERIE: Inimă de piatră, nesimţitor ce eşti! Sau, mai bine zis, inimă josnică, mîrşavă! Poţi oare să-ţi închipui în lumea asta ceva mai rău decît lacrimile unei tinere femei îndurerate, care mă dojeneşte pentru cruzimea mea, care-mi macină hotărîrea şi care-mi pune la încercare cinstea, onoarea şi credinţa?

GUASCOGNA: N-aş fi crezut că merit o mustrare atît de jignitoare. Frumos e răsplătită credinţa mea după zece ani de slujbă...

COTERIE: Ah! Pune-te în locul meu şi-apoi condamnă, dacă poţi, starea mea sufletească. Rănile mele, prizonieratul care-mi împiedică avansarea, sărăcia, toate acestea mi se par neînsemnate pe lîngă frumuseţea de care m-am îndrăgostit şi care mă înflăcărează. Purtarea sfioasă a fetei nu mi-a dovedit îndeajuns că sînt stăpînul inimii ei, şi atunci am socotit că e de datoria mea s-o părăsesc. Ah, în clipa despărţirii însă, lacrimile şi suspinele care i-au oprit pe buze ultimul cuvînt de adio m-au făcut să-mi dau seama că mă iubeşte tot atîta cît o iubesc şi eu; durerea mea nu mai cunoaşte margini, iar hotărîrea pe care-am luat-o mi se pare crudă. Mă pierd de dragoste şi simt că raţiunea mă părăseşte.

GUASCOGNA: Mai zăboviţi puţin, domnule. De aici nu vă alungă nimeni. Domnul Filiberto e cel mai cumsecade om din lume. Calitatea cea mai de seamă a olandezilor e ospitalitatea, şi omul acesta se arată cît se poate de grijuliu în privinţa sănătăţii dumneavoastră; nu sînteţi vindecat cu totul, şi ăsta e cel mai bun temei ca să rămîneţi.

COTERIE: Gîndeşte-te bine la sfaturile pe care mi le dai, nu-ţi trebuie mult ca să mă convingi!

GUASCOGNA: *(începînd să golească cufărul):* Cu îngăduinţa dumneavoastră, îl golesc cît aţi clipi din ochi.

COTERIE *(aparte):* Ce vor spune despre mine dacă mai rămîn după ce mi-am luat rămas bun?

GUASCOGNA *(aparte, golind cufărul):* Ştiu că Mariannei n-o să-i pară rău.

COTERIE *(aparte):* Da, am să mă prefac bolnav. Tristeţea mea îi va convinge.

GUASCOGNA *(ca mai sus):* Adevărul e că amînarea asta nu-mi displace nici mie.

COTERIE *(aparte):* Ah! Nu, cu cît zăbovesc, cu atît creşte şi flacăra iubirii mele. Cum să potolesc

această vîlvătaie? Cu ce să amăgesc disperatul meu amor?

GUASCOGNA *(ca mai sus):* Oh, timpul dezleagă el multe.

COTERIE *(aparte):* Mai bine să mori o singură dată, decît să suferi de atîtea ori!

GUASCOGNA *(ca mai sus):* Stăpînul are să-mi fie recunoscător!

COTERIE: Ce faci?

GUASCOGNA: Golesc cufărul.

COTERIE: Cine ţi-a spus să-l goleşti?

GUASCOGNA: Eu am spus, iar dumneavoastră nu m-aţi oprit.

COTERIE: Prostule, pune hainele la loc. Vreau să plec!

GUASCOGNA: Atunci de ce n-aţi spus-o răspicat de la început?

COTERIE: Nu mă scoate din sărite!

GUASCOGNA: Îl fac din nou... diseară.

COTERIE: Fă-l chiar acuma şi vezi ca înainte de amiază caii de poştă să fie aici.

GUASCOGNA: Şi lacrimile domnişoarei?

COTERIE: Nemernicule, cum te rabdă inima să mă chinuieşti?

GUASCOGNA: Bietul meu stăpîn!

COTERIE *(placid):* Da, compătimeşte-mă, o merit pe deplin.

GUASCOGNA *(placid):* Să termin de golit?

COTERIE *(cu tristeţe):* Nu.

GUASCOGNA *(ca mai sus):* Atunci să pun totul la loc?

COTERIE *(ca mai sus):* Da.

GUASCOGNA *(aparte, rînduind din nou lucrurile în cufăr):* Ţi se rupe inima, zău!

COTERIE *(aparte):* Oh, dac-aş putea pleca fără s-o mai revăd!

GUASCOGNA *(ca mai sus):* Mă tem că de-abia acum începe.

COTERIE *(aparte):* Nu numai buna-cuviinţă, dar chiar şi dragostea mă opreşte.

GUASCOGNA *(aparte, privind spre culise):* Vai de mine, bietul meu stăpîn! Ce-mi văzură ochii?
COTERIE: Ce faci, nu termini?
GUASCOGNA *(zăpăcit):* Ba da, domnule, termin...
COTERIE: Ce, te-ai zăpăcit?
GUASCOGNA: Puțin.
COTERIE: La ce te uiți?
GUASCOGNA: La nimic.
COTERIE: Oh, ceruri! Domnișoara Giannina? Tocmai acum! Ce să fac? Sfătuiește-mă!
GUASCOGNA: Orice sfat e primejdios.
COTERIE: Nu mă părăsi.
GUASCOGNA: Rămîn pe loc.
COTERIE: Mai bine plec eu.
GUASCOGNA: Cum credeți...
COTERIE: Și totuși nu pot.
GUASCOGNA: Vă compătimesc.
COTERIE: De ce se oprește, de ce nu vine?
GUASCOGNA: S-o fi temînd să nu vă tulbure.
COTERIE: Nu, s-o fi sfiind de tine...
GUASCOGNA *(pregătindu-se de plecare):* O să fac să-i treacă sfiala.
COTERIE: Oprește-te!
GUASCOGNA: Mă opresc.
COTERIE: Ai tabac?
GUASCOGNA: Nu am, domnule.
COTERIE: Nerodule! Nici măcar tabac?
GUASCOGNA: Alerg după tabacheră. *(Pleacă fugind.)*

SCENA 3

DOMNUL DE LA COTERIE, apoi DOMNIȘOARA GIANNINA

COTERIE: Bietul de mine! Ei, Guascogna... unde te duci?
GIANNINA: Aveți nevoie de ceva?

COTERIE: Scuzați-mă. Am nevoie de servitorul meu.

GIANNINA: Dacă al dumitale nu e aici, se găsesc alții. Să-ți trimit vreunul?

COTERIE: Nu, mulțumesc. Am nevoie de-al meu, ca să termine de făcut cufărul.

GIANNINA: Atît de mult te neliniștește grija de-a termina această treabă importantă? Te temi că n-o să ai timp? Te așteaptă, poate, curierul? Dacă aerul de-aici nu-ți priește, sau, ca să vorbesc deschis, dacă șederea în această casă te indispune, mă ofer eu însămi să te ajut, ca să-ți grăbești plecarea.

COTERIE: Domnișoară, fie-ți milă! Nu mă îndurera și mai tare!

GIANNINA: Dacă aș cunoaște pricina durerii dumitale, m-aș sili s-o alin, și nu s-o fac să crească.

COTERIE: Caută motivul acesta chiar în inima dumitale, și atunci nu va mai fi nevoie să ți-l spun eu.

GIANNINA: Pleci, prin urmare, din pricina mea?

COTERIE: Da, din pricina dumitale sînt nevoit să-mi grăbesc plecarea.

GIANNINA: Atît de respingătoare am devenit?

COTERIE: O, ceruri! Niciodată nu mi-ai apărut mai grațioasă. Și niciodată ochii dumitale nu m-au rănit mai dulce.

GIANNINA: Ah, dacă acestea ar fi adevărate, nu te-aș vedea atît de grăbit.

COTERIE: Dacă ți-aș iubi numai frumusețea chipului, aș ceda puternicului îndemn care îmi poruncește să rămîn. Dar iubesc virtutea dumitale, văd că liniștea îți e primejduită și înțeleg să răsplătesc bunătatea ce mi s-a arătat sacrificîndu-mi cele mai frumoase nădejdi de dragoste.

GIANNINA: Nu te cred atît de slab încît să nu te poți ridica deasupra oricărei pasiuni și mă jignești dacă nu mă crezi în stare să rezist chemărilor inimii! Te-am iubit fără să roșesc de dragostea mea. M-aș fi putut lega pentru tot restul vieții de o

dragoste atît de curată. Nu mă pot împăca însă cu gîndul că un bărbat e mai puțin capabil să înfrunte cu tot atîția sorți de izbîndă furtuna lăuntrică a pasiunilor. Te iubesc fără teamă și aș dori să te văd pentru mîngîierea mea. Dumneata însă, dimpotrivă, vrînd să pleci pe neașteptate, alegi calea cea mai ușoară, dovedind mai curînd nerăbdare decît dragoste. Se spune că nădejdea este mîngîierea îndrăgostiților, dar cine se îndepărtează de mijloace dă dovadă că puțin îi pasă de scop; ocolind chinuitoarea suferință a neliniștii celor ce speră, dovedești fie o slăbiciune vrednică de dispreț, fie o indiferență jignitoare. Oricare ar fi motivul care te îndeamnă să pleci, fii mîndru de ingratul dumitale triumf, dar rușinează-te de această cruzime fără de pereche!

COTERIE: Ah, nu, domnișoară, nu-mi arunca povara nerecunoștinței, nu mă acuza de cruzime. Am vrut să plec spre binele dumitale și, dacă m-am înșelat, iartă-mă; dacă îmi poruncești, rămîn.

GIANNINA: Nu vreau să rămîi din porunca mea. Urmează îndemnurile inimii dumitale.

COTERIE: Inima îmi spune să rămîn.

GIANNINA: Ascult-o fără teamă! și, dacă nu te părăsește curajul, fii sigur de statornicia mea.

COTERIE: Ce va spune tatăl dumitale aflînd că mi-am schimbat hotărîrea?

GIANNINA: Vestea plecării dumitale l-a durut mai puțin decît pe mine, dar nici el nu e mulțumit de starea sănătății dumitale; de fapt, fie că e efectul primejdioasei răni, sau al vreunei dureri sufletești, doctorii nu cred că ești restabilit, și părintelui meu i se pare destul de pripită această călătorie. Te iubește și te stimează și va fi cît se poate de mulțumit să rămîi.

COTERIE: Și-a dat oare seama că ne iubim?

GIANNINA: Purtarea noastră nu-i dă prilej de bănuială.

COTERIE: Să-i nu-i fi trecut oare prin minte că un om liber, un om al armelor n-ar putea rămîne indiferent faţă de frumuseţea şi meritele fiicei sale?

GIANNINA: Un om ca tatăl meu crede cu multă uşurinţă în cinstea celorlalţi. Inima deschisă cu care te-a primit ca oaspete în casa lui e o dovadă că are încredere în onoarea unui ofiţer şi, cunoscînd şi felul meu de-a fi, e cît se poate de liniştit. El nu se înşală nici în privinţa mea, nici în a dumitale. În inimile noastre s-a născut o iubire duioasă, dar noi respectăm virtutea şi nu-i înşelăm încrederea în cinstea noastră.

COTERIE: Şi nu e nici o nădejde că l-am putea îndupleca să consimtă la căsătoria noastră?

GIANNINA: S-ar putea, cu timpul. Nu banii ne stau în cale, ci anumite obiceiuri ale ţării noastre. Dac-ai fi fost un negustor olandez sărac, dar cu perspectiva unui viitor ceva mai bun, ai fi obţinut pînă acum nu numai mîna mea, dar şi o sută de mii de fiorini, ca să ai cu ce porni la drum. Pe cînd un ofiţer, care e, pe deasupra, şi cel mai mic dintre fraţi, e socotit ca o partidă fără nici un pic de viitor; şi chiar dacă tatăl meu ar înclina să îngăduie căsătoria noastră, şi-ar atrage ocara rudelor, a prietenilor şi chiar a ţării.

COTERIE: Şi nu pot nădăjdui să-mi îmbunătăţesc situaţia?

GIANNINA: Cu timpul se pot ivi împrejurări care să ne fie favorabile.

COTERIE: Te gîndeşti la eventualitatea morţii tatălui dumitale?

GIANNINA: Să-i dea Dumnezeu viaţă lungă, dar în cazul acesta aş fi stăpînă pe soarta mea.

COTERIE: Şi ai vrea să rămîn în casa aceasta pînă la sfîrşitul zilelor lui?

GIANNINA: Nu, scumpe domnule locotenent, rămîi cît îngăduie buna-cuviinţă, dar nu te arăta grăbit să pleci atîta timp cît ai motive temeinice să ră-

mîi. Eu nu sper să-mi vină fericirea numai prin moartea tatălui meu, ci, dimpotrivă, am motive să cred c-ar putea veni prin dragostea lui. Această dragoste trebuie cultivată, şi orice lucru cere timp.

COTERIE: Adorată Giannina, sînt cît se poate de recunoscător pentru bunătatea ce-mi arăţi. Porunceşte-mi orice! Sînt la ordinele dumitale. Nu voi pleca pînă ce nu-mi vei spune singură să plec. Convinge-ţi tatăl să-mi îngăduie să rămîn şi fii sigură că nimic pe lume nu-mi poate fi mai prielnic şi mai plăcut.

GIANNINA: Vreau să te rog un singur lucru.

COTERIE: Îmi poţi porunci orice.

GIANNINA: Iartă-mi un păcat care nu e o ciudăţenie pentru cine iubeşte. Te implor, nu-mi da prilejuri de gelozie.

COTERIE: Este cu putinţă să fi făcut eu vreodată un lucru de felul acesta?

GIANNINA: Să-ţi explic: în ultima vreme, domnişoara Costanza ne vizitează mai des ca de obicei. Ea te priveşte cu prea multă bunăvoinţă şi te compătimeşte puţin cam mult. Dumneata eşti, după cum ţi-e firea, amabil cu ea, dar eu, mărturisesc sincer, sufăr.

COTERIE: În viitor voi lua cele mai aspre măsuri ca ea să nu se înşele şi ca dumneata să fii mulţumită.

GIANNINA: Dar fă în aşa fel încît să nu apară nici gelozia mea, nici sentimentele dumitale faţă de mine.

COTERIE: Ah, domnişoară, cerul să ne ajute să scăpăm odată de toate necazurile!

GIANNINA: Trebuie să suferim pentru a merita fericirea.

COTERIE: Da, scumpa mea, voi suferi orice pentru această minunată speranţă. Îngăduie-mi numai să-mi caut servitorul, ca să-l trimit la poştă să anunţe că nu mai am nevoie de poştalion.

GIANNINA: Ai poruncit să pregătească şi caii?

COTERIE: Firește!

GIANNINA: Eşti un ingrat!
COTERIE: Iartă-mă!
GIANNINA: Du-te repede! Înainte de-a afla tata.
COTERIE: O, speranţa mea! O, mîngîierea mea! Cerul să ne îndeplinească dorinţele şi să ne dea răsplata adevăratei iubiri şi a credinţei. *(Iese.)*

SCENA 4

DOMNIŞOARA GIANNINA, apoi DOMNUL FILIBERTO

GIANNINA: N-aş fi crezut niciodată să ajung să fac una ca asta, să fiu nevoită să găsesc chiar eu cuvintele şi mijloacele pentru a-l reţine! Altfel ar fi plecat numaidecît, şi eu aş fi murit de inimă rea. Iată-l pe tata! Nu-mi place să mă găsească în odaia străinului. Mulţumesc cerului c-a plecat! Şi acum să şterg de pe faţă orice urmă de tristeţe.
FILIBERTO: Ce cauţi aici, fiica mea?
GIANNINA: M-a îndemnat curiozitatea...
FILIBERTO: Curiozitatea? Şi ce ai fi vrut să afli?
GIANNINA: Voiam să văd cît de puţin se pricep un stăpîn neîndemînatic şi un servitor neghiob să facă un cufăr.
FILIBERTO: Ai aflat cînd pleacă?
GIANNINA: Voia să plece azi-dimineaţă, dar cînd a încercat să iasă din cameră se ţinea atît de greu pe picioare, încît s-a temut că n-o să reziste la călătorie.
FILIBERTO: Mi-e teamă că boala lui e pricinuită de-o altă rană, ceva mai adîncă.
GIANNINA: Pînă acum doctorii nu i-au găsit decît o singură rană.
FILIBERTO: O, există răni necunoscute de doctori.
GIANNINA: Oricît de uşoară ar fi o lovitură lasă urme.

FILIBERTO: Ei, mai sînt și arme care lovesc dinlăuntru.

GIANNINA: Fără să rănească pielea?

FILIBERTO: Desigur.

GIANNINA: Pe unde își fac loc asemenea lovituri?

FILIBERTO: Prin ochi, prin urechi, prin porii trupului.

GIANNINA: Te referi la influențele aerului?

FILIBERTO: Nu, mă refer la cele ale focului.

GIANNINA: Adevărul e că nu înțeleg nimic.

FILIBERTO: Mi-ar face mare plăcere să nu înțelegi.

GIANNINA: Crezi că mă prefac?

FILIBERTO: Nu, cred că ești o fată bună, înțeleaptă, cuminte, care știe de ce suferă ofițerul, dar care, din sfiiciune, se preface că nu știe nimic.

GIANNINA *(aparte)*: Biata de mine! Felul acesta de-a vorbi mă neliniștește!

FILIBERTO: Giannina, mi se pare că te-ai cam înroșit.

GIANNINA: Firește, pentru că vorbele pe care mi le-ai spus mă fac să roșesc. Abia acum încep să înțeleg care sînt tainicele răni despre care vorbeai. Dar, chiar așa fiind, eu nu-i cunosc răul și, cu atît mai puțin, leacul.

FILIBERTO: Fiica mea, să vorbim deschis. Domnul De la Coterie se refăcuse aproape cu totul la o lună după venirea lui aici. Arăta bine, mînca bine, începuse să-și recapete forțele, prinsese culori în obraji și era bucuria meselor și a sindrofiilor noastre. Mai apoi, puțin cîte puțin, a început să fie abătut, i-a pierit pofta de mîncare, slăbind din zi în zi, iar veselia i s-a prefăcut în tristețe. Eu sînt puțin filozof și socot că boala lui e mai mult a sufletului decît a trupului; și, ca să-ți vorbesc și mai deschis, cred că e îndrăgostit.

GIANNINA: Se prea poate să fie și așa; dar mă gîndesc că, dacă ar fi îndrăgostit de cineva de aici, n-ar fi căutat să plece.

FILIBERTO: Filozofia dezleagă orice taină. Dacă din întîmplare fata de care s-a îndrăgostit ar fi bogată, ea ar depinde întru totul de tatăl ei şi nu i-ar putea da nici o nădejde. În acest caz, disperarea l-a îndemnat să plece.

GIANNINA *(aparte)*: S-ar zice că ştie totul.

FILIBERTO: Şi tot filozofic gîndind, chiar slăbiciunea care l-a cuprins înaintea plecării nu-i tot urmarea luptei dintre cele două pasiuni opuse?

GIANNINA *(aparte)*: Aproape că-mi vine să blestem filozofia!

FILIBERTO: Pîn-aici mă împing bunăvoinţa ce i-o arăt, ospitalitatea către care sînt adînc înclinat şi însăşi omenia mea, care nu mă lasă nepăsător faţă de binele semenilor mei; dar n-aş vrea ca în boala lui să se amestece şi aceea a fiicei mele!

GIANNINA: Acum chiar că mă faci să rîd! Ţi se pare că sînt palidă, slabă, înlăcrimată? Ce spune filozofia dumitale de figura mea, de voioşia mea?

FILIBERTO: Mă lasă să aleg între două raţionamente. Sau că ai avut tăria să rezişti, sau că te pricepi în ale prefăcătoriei.

GIANNINA: Ai avut vreodată prilejul să constaţi că spun minciuni?

FILIBERTO: Nu, niciodată, de asta sînt sigur!

GIANNINA: Că eşti convins, în sinea dumitale, că ofiţerul e îndrăgostit, se poate; dar asta nu înseamnă că trebuie, neapărat, să fie îndrăgostit de mine.

FILIBERTO: Avînd în vedere că locotenentul iese aşa de rar din casă, era firesc să-mi închipui că dragostea lui s-a născut aici.

GIANNINA: La noi mai vin şi frumuseţi din afară şi s-ar putea ca acestea să nu fie străine de pasiunea lui...

FILIBERTO: Tot ce se poate, şi cum nu eşti lipsită de deşteptăciune şi fiindcă ştii şi cum stau lucru-

rile, ar trebui să afli care-i adevărul şi astfel m-ai scuti şi pe mine de fel de fel de bănuieli.

GIANNINA: Adevărul e c-am făgăduit să nu scot nici o vorbă.

FILIBERTO: Tatăl tău trebuie să fie deasupra unor asemenea făgăduieli.

GIANNINA: Fireşte, mai ales dacă tăcerea aceasta i-ar da temei de mîhnire.

FILIBERTO: Ei, hai, vorbeşte, fetiţa mea. *(Aparte.)* Cum de-am putut-o bănui!?

GIANNINA *(aparte)*: Îmi pare rău că trebuie să mint, dar n-am încotro. *(Tare.)* Află că bietul domn De la Coterie e îndrăgostit pînă peste cap de domnişoara Costanza.

FILIBERTO: Fiica domnului Riccardo?

GIANNINA: Întocmai.

FILIBERTO: Şi ea îi împărtăşeşte sentimentele?

GIANNINA: Îl iubeşte la nebunie.

FILIBERTO: Şi ce oprelişti stau în calea dragostei lor?

GIANNINA: Bănuiesc că tatăl fetei nu s-ar învoi s-o căsătorească cu un ofiţer sărac.

FILIBERTO: Năstruşnică fantezie! Şi cine e acest domn Riccardo care scorneşte legi atît de aspre? La urma urmei nu-i altceva decît un om de afaceri, ridicat din mocirlă şi îmbogăţit pe spinarea poporului şi-mi place să cred că nu cutează să se compare cu onorabilii negustori ai Olandei. Pentru el ar fi o cinste să-şi mărite fata cu un ofiţer, iar acesta ar fi cel mai bun plasament pentru banii lui murdari.

GIANNINA: Aşadar, dacă ai fi fost un om de afaceri, nu i-ai fi refuzat fata?

FILIBERTO: De bună seamă că nu.

GIANNINA: Dar fiind un neguţător din Olanda, desigur că partida nu ţi-ar mai fi pe plac.

FILIBERTO: Nu, nu mi-ar fi. Înţelegi doar, nu mi-ar fi de loc!

GIANNINA: Sînt şi eu de aceeaşi părere.

FILIBERTO: Aş dori să-i vin în ajutor domnului De la Coterie.

GIANNINA: În ce fel?

FILIBERTO: Convingîndu-l pe domnul Riccardo să consimtă la căsătorie!

GIANNINA: Nu te sfătuiesc să te amesteci prea mult în lucrurile astea.

FILIBERTO: Să vedem ce spune şi ofiţerul.

GIANNINA: Da, da, desigur. *(Aparte.)* Trebuie să-i dau de veste.

FILIBERTO: N-aş crede c-ar vrea să plece chiar acum.

GIANNINA: După cîte ştiu, poruncise să i se pregătească schimbul de cai pentru poştalion.

FILIBERTO: Să ne convingem.

GIANNINA: Mă duc să văd. *(Aparte.)* Am vrut să dreg lucrurile, dar mă tem că mai rău le-am încurcat! *(Pleacă.)*

SCENA 5

DOMNUL FILIBERTO, singur

FILIBERTO: Prea îmi nedreptăţesc fiica îndoindu-mă de ea. Acum sînt convins de onestitatea ei. E drept că în dosul cuvintelor ei se poate ascunde o minciună, dar n-o pot crede atît de vicleană. E fiica unui tată care iubeşte adevărul şi care nu şi-ar îngădui să se prefacă nici măcar în glumă. Tot ceea ce mi-a spus pare să fie adevărat. Se prea poate ca ofiţerul să fie îndrăgostit de Costanza şi ca îngîmfatul de Riccardo să nu-l socotească o partidă potrivită pentru a-i măguli mîndria. Iar eu, dac-o să pot, aş vrea să fiu mijlocitorul acestei căsătorii. Pe de o parte o fărîmă de nobleţe fără avere, pe de alta, ceva avere cîştigată întîmplător; acestea sînt lucruri care se cumpănesc de minune, aşa că fiecare va ieşi cîştigat dintr-o asemenea înţelegere.

SCENA 6

MARIANNA şi DOMNUL FILIBERTO

MARIANNA: Stăpîna a plecat, domnule?
FILIBERTO: Da, cu cîteva clipe mai înainte.
MARIANNA *(dînd să plece)*: Cu voia dumneavoastră!
FILIBERTO: Dar unde alergi aşa zorită?
MARIANNA: Să-mi găsesc stăpîna.
FILIBERTO: Ai să-i spui ceva atît de grabnic?
MARIANNA: O caută o doamnă.
FILIBERTO: Cine?
MARIANNA: Domnişoara Costanza.
FILIBERTO: Ah! A venit domnişoara Costanza!
MARIANNA: Da, domnule, şi cred, văzînd-o aici la o oră atît de nepotrivită, că i s-a întîmplat ceva neobişnuit.
FILIBERTO *(rîzînd)*: Eh! Ştiu eu ce lucru neobişnuit i s-a întîmplat. Spune-i domnişoarei Costanza să binevoiască a trece pe aici, dacă-i face plăcere, înainte de a vorbi cu fiica mea.
MARIANNA: Prea bine.
FILIBERTO: Ofiţerul e acasă?
MARIANNA: Nu, domnule, a ieşit.
FILIBERTO: Cînd se întoarce poftește-l şi pe el aici.
MARIANNA: Da, domnule. Dumneavoastră credeţi că va pleca astăzi?
FILIBERTO: Sînt sigur că nu.
MARIANNA: E atît de slăbit, încît şi-ar ruina sănătatea dac-ar porni la drum.
FILIBERTO: Poţi fi sigură că va rămîne şi că se va însănătoşi.
MARIANNA: El, tocmai dimpotrivă, ar vrea să plece cu orice risc.
FILIBERTO: Nici o grijă. Va rămîne şi se va însănătoşi, ţi-o repet.
MARIANNA: Numai dumneavoastră îl puteţi vindeca, scumpul meu stăpîn!

FILIBERTO: Eu? Şi de unde ştii tu de ce boală suferă locotenentul?

MARIANNA: Eu ştiu! Dar dumneavoastră, domnule, ştiţi?

FILIBERTO: Eu ştiu totul.

MARIANNA: Cine v-a spus?

FILIBERTO: Fiica mea.

MARIANNA *(minunîndu-se)*: Adevărat?!!!

FILIBERTO: Ce-i? De ce te miri atîta? Nu e firesc ca o fată să mărturisească adevărul tatălui ei?

MARIANNA: Dimpotrivă. A făcut foarte bine.

FILIBERTO: Numai aşa se poate afla leacul.

MARIANNA: La urma urmelor e o dragoste curată.

FILIBERTO: Cît se poate de curată.

MARIANNA: Locotenentul e un om cu multe calităţi.

FILIBERTO: Cu foarte multe calităţi.

MARIANNA: Păcat însă că nu-i şi bogat.

FILIBERTO: O zestre bună îi poate îmbunătăţi situaţia.

MARIANNA: Cînd tatăl e mulţumit, n-are nimeni nimic de spus.

FILIBERTO: Un tată care nu are pe lume decît o singură fiică, atunci cînd găseşte pentru ea o partidă onorabilă, nu poate refuza să-i împlinească dorinţa.

MARIANNA: Fiţi binecuvîntat! Fapta dumneavoastră este demnă de toată lauda. Mă bucur şi pentru tînăr, şi pentru copilă. *(Aparte.)* Şi mai cu seamă pentru mine: în felul acesta adoratul meu Guascogna va rămîne lîngă mine! *(Pleacă.)*

SCENA 7

DOMNUL FILIBERTO, apoi DOMNIŞOARA COSTANZA

FILIBERTO: Faptele bune nu pot fi decît lăudate, şi cine stăpîneşte lumina inteligenţei le înţelege şi le aprobă.

COSTANZA: Vă ascult, domnule!
FILIBERTO: Oh! domnişoara Costanza! Îmi pare foarte bine că te văd.
COSTANZA: Foarte amabil din partea dumneavoastră.
FILIBERTO: Mă bucur că eşti prietenă cu fiica mea.
COSTANZA: E plină de merite şi eu o iubesc din toată inima.
FILIBERTO: Oh, nu spune „din toată inima", nu-i frumos să minţi.
COSTANZA: Credeţi că n-o iubesc sincer?
FILIBERTO: Sincer, cred; dar „din toată inima", nu.
COSTANZA: Ce vă face să vă îndoiţi?
FILIBERTO: Pentru că, dacă ai iubi-o pe fiica mea „din toată inima", nu ţi-ar mai rămîne nici o fărîmă de inimă pentru alţii.
COSTANZA: Mă faceţi să rîd. Cui ar mai trebui să-i fac parte?
FILIBERTO: Şireato! M-ai înţeles!
COSTANZA: Vă spun sincer că n-am înţeles nimic.
FILIBERTO: Ei, haide! Las-o deoparte pe doamna Modestie şi pofteşte-o pe doamna Sinceritate.
COSTANZA *(aparte)*: Ce ţintă să aibă aceste vorbe?
FILIBERTO: Recunoaşte: ai venit numai ca să-i faci o vizită fiicei mele?
COSTANZA: Da, domnule!
FILIBERTO: Nu, domnişoară!
COSTANZA: Atunci pentru ce?
FILIBERTO: Află, domnişoară, că eu sînt astrolog şi că am un spiriduş care-mi spune totul, şi că spiriduşul mi-a vorbit în felul următor: domnişoara Costanza n-a venit să viziteze pe cine rămîne, ci să-şi ia rămas bun de la cine pleacă!
COSTANZA *(aparte)*: Mă tem că, într-adevăr, i-a şoptit ceva vreun demon.
FILIBERTO: Nu-i aşa că nu ştii ce să-mi răspunzi?
COSTANZA: Vreau să fiu sinceră: chiar dacă aş fi venit pentru a face un act de politeţe faţă de oaspetele dumneavoastră, n-aş merita să fiu dojenită.

FILIBERTO: Dojenită? Dimpotrivă! lăudată, felicitată! Politeţea nu merită să fie nebăgată în seamă, mai ales cînd e însufleţită şi de puţină dragoste.
COSTANZA: Mi se pare că astăzi aveţi poftă de glumă.
FILIBERTO: Iar dumneata mi se pare că ai poftă de plîns; numai că eu am să te înveselesc.
COSTANZA: Adevărat?
FILIBERTO: Chiar aşa!
COSTANZA: Cum?
FILIBERTO: Numai cu două cuvinte.
COSTANZA: Şi care sînt cuvintele astea?
FILIBERTO: Ascultă! Vino aici mai aproape. Locotenentul nu mai pleacă... Ei, ce spui? Nu-ţi tresare inima de bucurie auzind vestea asta neaşteptată?
COSTANZA: Pentru Dumnezeu, domnule Filiberto, mă credeţi îndrăgostită?
FILIBERTO: Spune că nu, dacă poţi.
COSTANZA: Nu, domnule, v-am mai spus.
FILIBERTO: Jură!
COSTANZA: Oh! Nu se jură pentru orice fleac.
FILIBERTO: Vrei să-mi ascunzi adevărul ca şi cum eu nu ţi-aş putea ajuta cu nimic. Dar inima mă îndeamnă să te mîngîi şi pe dumneata ca şi pe nefericitul acela de tînăr.
COSTANZA: Nefericit? Din ce pricină?
FILIBERTO: Din pricina dumitale.
COSTANZA: Din pricina mea?!!
FILIBERTO: Ei da, că nici noi nu sîntem orbi... Oare nu-i limpede că te iubeşte şi că numai disperarea îl îndeamnă să plece?
COSTANZA: Disperarea? Ce înseamnă asta?
FILIBERTO: Asta înseamnă că tatăl dumitale, care e un om înfumurat şi zgîrcit, nu consimte să te măriţi cu el. Iată, deci, fata mea, că ştiu totul...
COSTANZA: Precum se vede ştiţi mai mult decît mine.
FILIBERTO: Ştii, dar nu vrei să se ştie. Eu îţi înţeleg sfiala, dar cînd un om ca mine vrea să te ajute,

e bine să laşi ruşinea la o parte şi să-ţi deschizi inima fără teamă.

COSTANZA: Sînt atît de uimită, încît nici nu ştiu ce să spun!

FILIBERTO: Şi, ca să terminăm, mărturiseşte-mi, ca o fată cuminte ce eşti, îl iubeşti sau nu pe domnul De la Coterie?

COSTANZA: Mi-o spuneţi în aşa fel, încît nu mai pot nega.

FILIBERTO: Slavă Domnului! *(Aparte.)* Fata mea nu ştie să mintă! *(Tare.)* Şi el te iubeşte tot atît de mult?

COSTANZA: Asta n-am de unde s-o ştiu, domnule!

FILIBERTO: Dacă dumneata nu ştii, află atunci de la mine: te iubeşte ca un nebun.

COSTANZA *(aparte)*: Să nu-mi fi dat eu oare seama?

FILIBERTO: Iar eu îmi iau obligaţia de a-l convinge pe tatăl dumitale.

COSTANZA: Şi ştie şi tata că îl iubesc pe ofiţerul acesta?

FILIBERTO: Nu încape nici o îndoială.

COSTANZA: Mie nu mi-a spus nimic.

FILIBERTO: Îţi va spune foarte curînd.

COSTANZA: Nu m-a oprit niciodată să vin aici.

FILIBERTO: Ştie că vii într-o casă onorabilă şi nu i-e teamă că ţi se va îngădui o libertate mai mare decît i se cuvine unei fete cuminţi. Spune-mi, dacă eu aş interveni pentru voi, ai fi mulţumită?

COSTANZA: Sfinte dumnezeule! Cît se poate de mulţumită!

FILIBERTO: Bravo! Aşa îmi place: adevărul trebuie scos la lumină; şi-apoi la ce ţi-ar folosi să tăinuieşti prin cuvinte ceea ce ochii mărturisesc cu atîta tărie? Flăcările care-ţi mistuie inima se văd şi pe obraz.

COSTANZA: Nimic nu vă scapă!

FILIBERTO: Oh! Iată-l şi pe domnul De la Coterie.

COSTANZA: Cu îngăduinţa dumneavoastră, domnule!

FILIBERTO: Unde te duci?
COSTANZA: La Giannina.
FILIBERTO: Dacă vrei, poţi rămîne.
COSTANZA: Iertaţi-mă, nu pot. *(Aparte.)* Ce-o fi cu mine? Nici nu mai ştiu pe ce lume trăiesc! *(Pleacă.)*

SCENA 8

DOMNUL FILIBERTO, apoi DOMNUL DE LA COTERIE

FILIBERTO: Drăguţe mai sînt şi fetele astea! Şovăie între îndrăzneală şi pudoare, încît e o adevărată plăcere să le asculţi. Iată-l şi pe înfocatul îndrăgostit. Dacă reuşesc să-i alin şi lui suferinţa, va trebui să-i fie recunoscător fiicei mele.
COTERIE: Domnule, mi s-a spus că mă căutaţi.
FILIBERTO: Aţi văzut-o pe domnişoara Giannina?
COTERIE: Nu, n-am văzut-o.
FILIBERTO: Dar nu-mi place să vă văd atît de mîhnit.
COTERIE: Cînd nu eşti sănătos, nu poţi fi vesel.
FILIBERTO: Nu ştiţi că sînt doctor şi că mă pricep să vă vindec?
COTERIE: N-am bănuit niciodată că, printre celelalte însuşiri, o aveţi şi pe aceasta.
FILIBERTO: Eh, prietene! Uneori găseşti însuşirile acolo unde te aştepţi mai puţin.
COTERIE: Dar pînă acum de ce n-aţi încercat să mă vindecaţi?
FILIBERTO: Fiindcă n-am cunoscut cauza bolii dumneavoastră.
COTERIE: Şi acum credeţi c-o cunoaşteţi?
FILIBERTO: Sînt sigur, o cunosc la perfecţie!
COTERIE: Domnule, dacă sînteţi iniţiat în arta medicinei, atunci ştiţi mai bine decît mine cît sînt

de nesigure și greșite presupunerile ce duc la descoperirea cauzelor răului.

FILIBERTO: Diagnosticul pe care l-am pus bolii dumneavoastră e atît de întemeiat, încît am convingerea că nu mă înșel; iar dacă vreți să vă încredințați prieteniei mele, nu va trece mult și vă veți simți foarte mulțumit.

COTERIE: Și la ce fel de tratament înțelegeți să mă supuneți?

FILIBERTO: Prima prescripție pe care vi-o dau e să renunțați pentru moment la ideea plecării și să profitați de clima aceasta care vă poate însănătoși.

COTERIE: Dimpotrivă, domnule, mă tem că tocmai clima aceasta e cît se poate de dăunătoare pentru mine.

FILIBERTO: Nu știți, domnule, că chiar și din cucută se scot doctorii minunate?

COTERIE: Cunosc această nouă descoperire. Dar comparația e cu totul neîntemeiată.

FILIBERTO: Nu, prietene, veți vedea că în ceea ce privește influența acestei clime ne aflăm într-o situație identică. Să vorbim deschis. Răul dumneavoastră își are originea într-o pasiune și vi se pare că plecarea e un leac, dar nu e decît prilej de deznădejde. Ați purta neîncetat un ghimpe în inimă; și dacă vreți cu adevărat să vă vindecați, trebuie ca aceeași mînă care vi l-a sădit să vi-l și scoată.

COTERIE: Domnule, un asemenea raționament e cu totul nou pentru mine.

FILIBERTO: Nu vă prefaceți că nu pricepeți. Stați de vorbă cu un prieten care vă iubește și care ține la dumneavoastră ca la un copil al său. Ar trebui să vă dați seama că prefăcătoria aceasta poate dăuna sănătății dumneavoastră. Pe lîngă dragostea ce vi-o port — și care se datorește meritelor dumneavoastră, precum și obișnuinței

de-a vă avea atîtea luni lîngă mine — se adaugă şi mîhnirea că tocmai în casa mea a luat naştere boala sufletului dumneavoastră. Aşa că toate acestea mă preocupă nespus de mult şi ţin cu tot dinadinsul să vă vindec!

COTERIE: Şi cum aţi descoperit, scumpe prietene, izvorul necazurilor mele?

FILIBERTO: Vreţi să ştiţi adevărul? Mi-a mărturisit fiica mea totul.

COTERIE: Oh, ceruri! A avut chiar ea curajul să vă spună?

FILIBERTO: Da, desigur! S-a lăsat puţin rugată, dar pînă în cele din urmă mi-a spus.

COTERIE: Atunci, în numele dragostei pe care aţi binevoit să mi-o arătaţi, iertaţi-mi această pasiune!

FILIBERTO: Vă iert. Cunosc şi eu slăbiciunile omeneşti şi pornirile pătimaşe ale dragostei.

COTERIE: Ştiu că n-ar fi trebuit să întreţin această flacără fără s-o împărtăşesc şi scumpei dumneavoastră prietenii.

FILIBERTO: Tocmai de asta mă plîng, dar numai de asta, că n-aţi avut faţă de mine sinceritatea pe care socoteam c-o merit.

COTERIE: Mi-a lipsit curajul.

FILIBERTO: Lăudat fie cerul că nu e prea tîrziu. Ştiu că fata vă iubeşte; mi-a mărturisit-o chiar ea.

COTERIE: Şi dumneavoastră, domnule, ce spuneţi?

FILIBERTO: Spun că o asemenea căsătorie nu-mi displace.

COTERIE: Sînt peste măsură de fericit!

FILIBERTO: Vedeţi că sînt un doctor grozav, care cunoaşte răul şi ştie să găsească şi leacul?

COTERIE: Aproape că nu-mi vine să cred în atîta fericire!

FILIBERTO: Şi pentru ce?

COTERIE: Faptul că nu am avere mi s-a părut o piedică de neînvins.

FILIBERTO: Noblețea sîngelui, precum și meritele dumneavoastră cîntăresc cît o zestre bogată.
COTERIE: Bunătatea ce-mi arătați e fără margini...
FILIBERTO: Dragostea mea nu a făcut încă nimic pentru dumneavoastră. De-aici încolo mă oblig să mă străduiesc ca fericirea dumneavoastră să fie deplină.
COTERIE: Asta nu depinde decît de bunătatea inimii dumneavoastră.
FILIBERTO: Trebuie să studiem chipul de a învinge greutățile.
COTERIE: Și care sînt aceste greutăți, domnule?
FILIBERTO: Pretențiile tatălui fetei!
COTERIE: Prietene, n-aș vrea să rîdeți de mine... După felul în care mi-ați vorbit pînă acuma am crezut că toate greutățile sînt învinse.
FILIBERTO: Nu i-am vorbit încă.
COTERIE: Cui nu i-ați vorbit încă?
FILIBERTO: Tatălui fetei.
COTERIE: Oh, ceruri! Și cine e tatăl fetei?
FILIBERTO: Asta-i bună! Nu-l cunoașteți? Nu știți oare că tatăl domnișoarei Costanza e acel aspru și neînduplecat domn Riccardo, care s-a îmbogățit dînd bani cu camătă și nu are alt idol decît interesul?
COTERIE *(aparte)*: Nu mai pot. Mi s-au dus toate speranțele.
FILIBERTO: Riccardo nu vine pe la noi. Dumneavoastră ieșiți rar din casă, așa că nu e de mirare că nu-l cunoașteți.
COTERIE *(aparte)*: Ah, sînt nevoit a mă preface, pentru a nu dezvălui dragostea ce i-o port Giannînei.
FILIBERTO: Atunci de unde știți că tatăl fetei nu consimte dacă nici măcar nu-l cunoașteți?!
COTERIE: Am motive să cred că se va împotrivi și de aceea deznădejdea mea e fără leac.
FILIBERTO: Nu sînt eu oare medicul dumneavoastră?

COTERIE: Totul e zadarnic!
FILIBERTO: Aveți încredere în mine. Mă duc să-l caut pe domnul Riccardo și sper...
COTERIE: Nu, domnule, opriți-vă!
FILIBERTO: N-aș vrea ca fericirea să vă piardă capul. Puțin mai înainte păreați cît se poate de vesel. De unde vine această schimbare?
COTERIE: Sînt sigur că n-am să am noroc.
FILIBERTO: O asemenea laşitate e nedemnă de dumneavoastră și ar fi nedemnă și de mine.
COTERIE: Nu încercați să-mi faceți nenorocirea și mai mare!
FILIBERTO: Vă temeți că tatăl se va opune? Lăsați-mă să încerc.
COTERIE: Nu, în ceea ce mă privește, vă sfătuiesc să nu faceți nimic.
FILIBERTO: Dar eu, în ceea ce mă privește, voi încerca.
COTERIE: Plec din Haga; plec chiar acum!
FILIBERTO: Nu veți comite o asemenea impolitețe!

SCENA 9

DOMNIȘOARA GIANNINA și cei de mai înainte

GIANNINA: Ce e, domnii mei? Vă certați?
FILIBERTO: Domnul De la Coterie îmi arată o nerecunoștință pe care n-o merit.
GIANNINA: E cu putință să fie în stare de asemenea faptă?!
COTERIE: Ah, domnișoară, sînt un biet nenorocit!
FILIBERTO: Aș spune că nu știe ce vrea. Îmi mărturisește că e îndrăgostit, mă roagă să fiu alături de el, și cînd mă ofer să-l ajut pentru a obține mîna domnișoarei Costanza, se înfurie și amenință cu plecarea.

GIANNINA: Mă mir că domnul locotenent mai vorbește încă de plecare!

COTERIE *(Gianninei, ironic)*: M-ați sfătui chiar și dumneavoastră să rămîn în nădejdea unei atît de frumoase făgăduieli?

GIANNINA: Trebuie să rămîneți pentru mîngîierea cui vă iubește. Cu îngăduința părintelui meu, ascultați ce mi-a spus chiar acum despre dumneavoastră domnișoara Costanza.

FILIBERTO *(Gianninei)*: Eu nu pot să aud?

GIANNINA *(lui Filiberto)*: Iartă-mă, dar prietena mea m-a rugat să nu audă nimeni în afară de domnul De la Coterie.

FILIBERTO *(aparte)*: Și pe urmă fata mea îmi va spune totul.

GIANNINA *(încet, lui Coterie)*: L-am făcut pe tata să creadă că ești îndrăgostit de Costanza. Spune-i și tu tot așa, dacă mă iubești, și nu mai vorbi de plecare.

COTERIE *(aparte)*: Oh, ce isteț te face dragostea!

FILIBERTO: Ei bine! Tot mai stăruiți să plecați?

COTERIE: Ah, nu, domnule, mă încred în bunătatea dumneavoastră.

FILIBERTO: Vreți să-i vorbesc domnului Riccardo?

COTERIE: Faceți cum credeți.

FILIBERTO: Spuneți că nu mai vreți să plecați?

COTERIE: Nu. Vă făgăduiesc să rămîn pe loc.

FILIBERTO *(aparte)*: Grozav aș vrea să știu ce cuvinte magice au prilejuit o asemenea schimbare!

COTERIE: Iertați-mi, vă rog, ciudățeniile.

FILIBERTO: Eh, îndrăgostiții fac altele și mai grozave! Spune, Giannina, domnișoara Costanza a plecat?

GIANNINA: Nu. Mă așteaptă în camera mea.

FILIBERTO: Domnule locotenent, duceți-vă și-i țineți puțin de urît.

COTERIE: Dar n-aș vrea, domnule...

GIANNINA: Duceți-vă, duceți-vă. Ascultați! *(Încet, Zdi Coterie.)* Așteptați-mă în antreu, vin îndată.
COTERIE: Fac întocmai cum spuneți. *(Pleacă.)*

SCENA 10

DOMNUL FILIBERTO și GIANNINA

FILIBERTO *(aparte)*: Ce putere grozavă au cuvintele! *(Gianninei.)* Și ce i-ai spus?
GIANNINA: Că scumpa lui așteaptă să se ducă la ea.
FILIBERTO: Și prima oară?
GIANNINA: Că domnișoara Costanza speră să-l convingă pe tatăl ei.
FILIBERTO: Nu-i puteai spune ca să aud și eu?
GIANNINA: Uneori lucrurile rostite în taină fac mai multă impresie.
FILIBERTO: Asta așa e.
GIANNINA: Cu voia dumitale.
FILIBERTO: Unde te duci?
GIANNINA: Să-l îmbărbătez pe fricosul acela.
FILIBERTO: Da, da, du-te; te sfătuiesc chiar!
GIANNINA: N-avea nici o grijă, îl dăscălesc eu bine! *(Pleacă.)*
FILIBERTO: Fata mea are inimă bună, iar eu sînt întocmai ca și ea. *(Pleacă.)*

ACTUL II

SCENA 1

Odaia domnişoarei Giannina

DOMNIŞOARA COSTANZA, şezînd

COSTANZA: Cine şi-ar fi putut închipui că domnul De la Coterie ţine atîta la mine? E drept că s-a purtat întotdeauna drăguţ cu mine, că mi-a vorbit amabil, dar semne de mare dragoste nu pot să spun că mi-a arătat. Eu, în schimb, l-am iubit întotdeauna, dar n-am avut curajul să-mi dezvălui dragostea. Pot, de aceea, să sper că şi el, deşi e îndrăgostit de mine, nu mi s-a destăinuit din aceleaşi motive. Cu toate că un ofiţer ruşinos pare cam ciudat şi-mi vine greu să cred... Totuşi, dacă mi-a spus-o domnul Filiberto, o fi avînd temeiurile lui, şi pînă nu mă conving de contrariul, mă pot bucura în voie. Iată-l pe drăguţul meu ofiţer... Oh, dar e şi domnişoara Giannina cu el. Şi ea nu ne-a lăsat o clipă singuri. Tare mă tem că mi-ar putea fi rivală!

SCENA 2

DOMNIŞOARA GIANNINA, DOMNUL DE LA COTERIE şi DOMNIŞOARA COSTANZA, care se ridică

GIANNINA: Ia loc, domnişoară. Iartă-mă dac-a trebuit să te las puţin singură. Ştiu că eşti destul de bună

ca să mă ierți, și pe urmă mai e cu mine cineva *(arătîndu-l pe domnul De la Coterie)* care va ști să-mi obțină iertarea...

COSTANZA: În casa dumitale nu trebuie să te simți stînjenită față de-o adevărată prietenă. Țin foarte mult la tovărășia dumitale, dar n-aș vrea să te stîngheresc.

GIANNINA: Auzi, domnule locotenent? Nu găsești că olandezele noastre sînt spirituale?

COTERIE: M-am convins de asta de mult!

COSTANZA: Casa în care se află domnul De la Coterie face cinste națiunii noastre, și dacă-i plac femeile spirituale, aici nu se poate plînge de lipsa lor.

GIANNINA *(înclinîndu-se)*: Ești prea bună, domnișoară!

COSTANZA: Spun numai adevărul.

GIANNINA: Să nu ne certăm în privința meritelor noastre. Să-l lăsăm pe domnul locotenent să le vadă singur.

COTERIE: Dacă ați avea nevoie de vreo sentință, v-aș sfătui să alegeți un judecător mai priceput.

GIANNINA: Într-adevăr, cine e prevenit nu poate fi bun judecător.

COSTANZA: Și, pe lîngă faptul că e prevenit, mai are și obligația recunoștinței față de stăpîna casei.

GIANNINA *(lui Coterie)*: Oh, în Franța femeile străine se bucură de cele mai alese atenții. Nu-i așa?

COTERIE: Olanda nu cunoaște mai puțin regulile politeții.

COSTANZA: Atunci, pe bună dreptate putem spune: cel mai distins este și cel mai merituos.

GIANNINA *(Costanzei)*: Și de aceea te stimează mai mult pe dumneata.

COTERIE *(aparte)*: Discuția asta caută să mă încurce...

COSTANZA: Cu voia dumitale, domnișoară...

GIANNINA: Vrei să pleci atît de repede?

COSTANZA: Sînt așteptată la una din mătușile mele. I-am făgăduit să iau masa cu ea, și-aș vrea s-ajung ceva mai devreme.

GIANNINA: Ai destul timp. Mătușa dumitale e bătrînă și poate că nici nu s-a sculat încă.

COTERIE *(încet, Gianninei)*: Las-o să plece.

COSTANZA *(Gianninei)*: Ce spune domnul locotenent?

GIANNINA: Îmi cere să te reții.

COSTANZA *(înclinîndu-se)*: Mă copleșește cu bunăvoința.

COTERIE *(aparte)*: Îi face plăcere să mă chinuiască.

GIANNINA: Ce spui, dragă prietenă, n-am o inimă bună?

COSTANZA: Nu pot decît să laud sincera dumitale prietenie.

GIANNINA *(lui Coterie)*: Și dumneata, domnule locotenent, îmi datorezi recunoștință.

COTERIE *(ironic)*: Da, desigur, am motive puternice să-ți fiu recunoscător... Dumneata, care-mi cunoști sentimentele, îți dai bine seama cîtă plăcere îmi faci în clipa aceasta.

GIANNINA *(domnișoarei Costanza)*: Auzi? E din cale-afară de mulțumit!

COSTANZA: Scumpă prietenă, deoarece mie-mi arăți atîta bunătate, iar domnului locotenent atîta interes, îngăduie-mi să vorbesc fără înconjur. Amabilul dumitale părinte mi-a spus anumite lucruri care m-au umplut de bucurie și de mirare. Și dacă tot ceea ce mi-a spus e adevărat, roagă-l pe domnul De la Coterie să binevoiască a mă asigura și el de lucrul acesta.

GIANNINA: Tocmai la asta mă gîndeam și eu. Dar ceea ce ceri dumneata nu se poate face cît ai bate din palme. Mătușa te așteaptă și e mai bine să amînăm pentru altădată.

COTERIE *(aparte)*: Ajută-mă, Doamne, să ies din încurcătură!

COSTANZA: Îmi ajung doar cîteva cuvinte.

GIANNINA: Ei, domnule locotenent, te lasă inima să spui totul în cîteva cuvinte?

COTERIE: Nu, adevărul e că nu mă lasă.

GIANNINA: Nu, dragă prietenă, nu e cu putinţă să restrîngă în cîteva cuvinte minunatele lucruri pe care are să ţi le spună.

COSTANZA: Ajunge să-mi spună un singur lucru.

GIANNINA: Şi ce-ai vrea să-ţi spună?

COSTANZA: Dacă e adevărat că mă iubeşte.

GIANNINA: Iartă-mă, domnişoară, dar domnul locotenent e prea onest ca să vorbească de dragoste faţă de o copilă. *(Se arată pe sine.)* Aş putea însă să plec, uşurîndu-vă astfel destăinuirea. *(Se pregăteşte de plecare.)*

COTERIE: Nu pleca, domnişoară!

COSTANZA: Da, opreşte-te, şi nu mă mai chinui şi mai mult. Fii sigură că n-aş fi îndrăznit să vorbesc despre asta dacă nu m-ai fi provocat chiar dumneata. Nu reuşesc să te înţeleg. Am impresia că te contrazici. Dar, oricum ar fi, timpul va scoate adevărul la lumină. Iar acum, îngăduiţi-mi să plec.

GIANNINA: Scumpă prietenă, iartă felul meu sincer de-a fi. Eşti stăpînă să rămîi sau să pleci. Fă cum doreşti.

SCENA 3

DOMNUL, FILIBERTO şi cei de mai înainte

FILIBERTO: Minunată companie! Dar de ce staţi în picioare? De ce nu luaţi loc?

GIANNINA: Costanza se pregătea tocmai să plece.

FILIBERTO *(Costanzei)*: De ce atîta grabă?

GIANNINA: O aşteaptă mătuşa ei.

FILIBERTO: Nu, fetiţo, fă-mi plăcerea să rămîi. S-ar putea să avem nevoie de dumneata; şi în ase-

menea situații clipele sînt prețioase. I-am trimis vorbă tatălui dumitale că vreau să-i vorbesc. Sînt sigur că va veni. Am să discut cu el între patru ochi și, dacă îl găsesc cît de puțin dispus să-și dea consimțămîntul, nu-i las răgaz nici o clipă, ca să nu se răzgîndească. Vă chem pe amîndoi în odaia mea și facem tîrgul.

COTERIE *(aparte)*: Din lac în puț!

FILIBERTO *(lui Coterie)*: Ce înseamnă starea aceasta de agitație?

GIANNINA *(lui Filiberto)*: Din prea multă fericire.

FILIBERTO *(domnișoarei Costanza)*: Dar asupra dumitale ce efect are speranța?

COSTANZA: E stăvilită de prea multă teamă.

FILIBERTO *(domnișoarei Costanza)*: Lasă totul pe seama mea. Pînă una-alta, mulțumește-te să rămîi aici. Și cum nu putem ști precis cînd o să vină tatăl dumitale, rămîi cu noi la masă.

GIANNINA *(lui Filiberto)*: Nu poate rămîne.

FILIBERTO: De ce?

GIANNINA: Pentru că i-a făgăduit unei mătuși că va lua astăzi masa cu ea.

COSTANZA *(aparte)*: Vrea să scape de mine.

FILIBERTO *(domnișoarei Costanza)*: Mătușa care te așteaptă e sora tatălui dumitale?

COSTANZA: Întocmai.

FILIBERTO: O cunosc, mi-e prietenă bună. Lasă-mi mie această grijă, îi voi trimite vorbă că nu poți veni; și dacă domnul Riccardo nu vine la noi înainte de amiază, îl voi înștiința că ești aici și nimeni n-o să mai aibă nimic de spus.

COSTANZA: Sînt recunoscătoare îmbietoarelor propuneri ale domnului Filiberto. Îngăduiți-mi să mă duc doar o singură clipă să-mi văd mătușa, care nu se simte prea bine, și mă întorc îndată, ca să mă bucur de bunăvoința ce-mi arătați.

FILIBERTO: Bravo! Și întoarce-te cît mai repede!

COTERIE *(aparte):* De-aş reuşi să ies odată din încurcătura asta!

COSTANZA: Iertaţi-mă. La buna vedere şi pe curînd!

GIANNINA: Cum doreşti. *(Aparte.)* Iar dacă nu se mai întoarce, cu atît mai bine!

FILIBERTO: Cu bine, scumpa mea... O clipă numai. Domnule ofiţer, am impresia că pentru un om care a făcut războiul sînteţi cam timid.

COTERIE: De ce-mi spuneţi asta, domnule?

FILIBERTO: O lăsaţi pe domnişoara Costanza să plece fără s-o salutaţi măcar, fără să-i spuneţi cîteva cuvinte drăguţe?

COSTANZA: Ce-i drept, nu m-a prea copleşit cu vorbe drăguţe.

COTERIE *(lui Filiberto):* Nu îndrăznesc să abuzez de libertatea pe care mi-o acordaţi.

FILIBERTO *(aparte):* Am înţeles. *(O cheamă pe Giannina.)* Giannina, ascultă-mă!

GIANNINA *(apropiindu-se de Filiberto):* Da, tată.

FILIBERTO *(încet, Gianninei):* Nu-i frumos ca o fată să stea în aceeaşi cameră cu doi îndrăgostiţi. Din pricina ta nu-şi pot spune nimic.

GIANNINA *(încet, lui Filiberto):* Oh, şi-au spus destule.

FILIBERTO *(ca mai sus):* Şi tu ai auzit?

GIANNINA *(ca mai sus):* Nu şi-au spus cine ştie ce.

FILIBERTO *(lui Coterie):* Haide, dacă aveţi ceva de spus...

COTERIE: Vom avea destul timp, domnule.

FILIBERTO *(către Giannina):* Tu ia seama la vorbele mele.

COSTANZA *(încet, lui Coterie):* Asiguraţi-mă, cel puţin, de afecţiunea dumneavoastră.

COTERIE *(încet, Costanzei):* Iertaţi-mă, domnişoară...

GIANNINA *(tuşeşte tare).*

COTERIE *(aparte):* Sînt cît se poate de încurcat!

COSTANZA *(tare, ca să audă toţi):* E cu putinţă să nu-ţi pot smulge nici măcar un „da, te iubesc"?

GIANNINA *(Costanzei, supărată)*: De cîte ori vrei să ţi-o spună? Ţi-a mărturisit-o doar în faţa mea!

FILIBERTO *(Gianninei, supărat)*: Te-am rugat să nu te amesteci!

COSTANZA: Nu te supăra, domnişoară! Se va lămuri în curînd totul. Slugă preaplecată. Cu bine, domnule locotenent! *(Aparte.)* E tare stînjenit, bietul băiat, şi Giannina asta se ţine ca scaiul. *(Pleacă.)*

SCENA 4

DOMNIŞOARA GIANNINA, DOMNUL DE LA COTERIE şi DOMNUL FILIBERTO

FILIBERTO *(Gianninei)*: Nu-mi place felul tău de-a fi.

GIANNINA: Dar, scumpul meu tată, de ce nu mă laşi să mă distrez şi eu puţin? Mie, care nu cunosc ce-i iubirea, îmi face uneori plăcere să-i scot din fire pe îndrăgostiţi. La urma urmelor, eu sînt cea care-a descoperit că se iubesc şi mie îmi datorează apropiata lor fericire, aşa că pot să mă ierte dacă fac puţin haz pe socoteala lor!

FILIBERTO: A, voi femeile sînteţi nişte diavoli! Dar va sosi timpul, fiica mea, cînd ai să-ţi dai şi tu seama cît îi costă pe îndrăgostiţi asemenea glume! Ai ajuns la vîrsta măritişului şi, la prima partidă bună care-mi iese în cale, pregăteşte-te să mă asculţi. Ce spuneţi, domnule De la Coterie, n-am dreptate?

COTERIE: Aveţi perfectă dreptate.

GIANNINA *(lui Coterie)*: Domnule „perfectă dreptate", nu dumneata eşti în măsură să hotărăşti, ci eu!

FILIBERTO *(Gianninei)*: Cum adică, nu vrei să te măriţi?

GIANNINA: Dac-aş putea nădăjdui să găsesc un bărbat după gustul meu...

FILIBERTO: Doresc să-ţi găseşti unul pe plac. Dar mai întîi trebuie să-mi placă mie. Zestrea pe care ţi-o dau te face demnă de cele mai de seamă partide din Olanda.

GIANNINA: Acelaşi lucru îl poate spune şi tatăl domnişoarei Costanza.

FILIBERTO: Vrei să-l compari pe domnul Riccardo cu mine? Vrei să te compari cu fiica unui speculant? Mă faci să-mi ies din sărite, nu vreau să mai aud nimic!

GIANNINA: Dar eu nu spun...

FILIBERTO: Nu vreau să mai aud nimic! *(Pleacă.)*

SCENA 5

DOMNIŞOARA GIANNINA ŞI DOMNUL DE LA COTERIE

COTERIE: Ah, draga mea Giannina, sîntem într-o situaţie mai proastă decît înainte. Ce bine ar fi fost dacă nu făceai pasul acesta!

GIANNINA: Cui i-ar fi trecut prin minte că tata are să se amestece pînă-ntr-atît!

COTERIE: Nu văd altă soluţie decît fuga.

GIANNINA: Nu m-aş fi aşteptat la asemenea laşitate!

COTERIE: Să mă-nsor cu domnişoara Costanza?

GIANNINA: Însoară-te, dacă te lasă inima!

COTERIE: Sau vrei să iasă la iveală înşelăciunea?

GIANNINA: Ar fi nedemn să mă expui ruşinii din pricina unei minciuni!

COTERIE: Ce să fac atunci? Sfătuieşte-mă!

GIANNINA: Pot să-ţi spun doar atîta: să pleci, nici vorbă. Să te-nsori cu Costanza, nici pomeneală. Să dai în vileag înşelăciunea, nici asta, fireşte. Gîndeşte-te singur cum să salvezi dragostea, reputaţia şi buna-cuviinţă. *(Pleacă.)*

COTERIE: Frumoase sfaturi! Între atîţia „nu", trebuie să găsesc un singur „da". Ah, ceruri, nu-mi rămîne decît o fatală disperare! *(Pleacă.)*

SCENA 6

Altă încăpere

DOMNUL FILIBERTO, apoi MARIANNA

FILIBERTO: N-aş fi crezut că domnul Riccardo va refuza să vină la mine. Ştie cine sînt şi mai ştie şi că interesul lui nu e să supere pe cineva care-i poate face bine, dar care ar putea să-i facă şi rău. Ar trebui să-şi mai aducă aminte că i-am împrumutat zece mii de fiorini cînd s-a apucat de afaceri. Dar oamenii de felul lui uită uşor binefacerile, şi cînd nu mai au nevoie, întorc spatele şi rudelor, şi prietenilor.

MARIANNA: Stăpîne, dacă-mi îngăduiţi, aş vrea să vă spun ceva.

FILIBERTO: Vino, căci acum tot n-am nici o treabă.

MARIANNA: Aş vrea să vă vorbesc de-o afacere personală.

FILIBERTO: Bine, dar grăbeşte-te, căci aştept oaspeţi.

MARIANNA: Vă spun totul în două cuvinte. Domnule, cu îngăduinţa dumneavoastră, aş vrea să mă mărit.

FILIBERTO: Mărită-te, dacă vrei.

MARIANNA: Dar, domnule, asta nu ajunge. Sînt o fată sărmană, care vă slujeşte de zece ani cu dragoste şi credinţa cuvenită; vă cer, nu din obligaţie, ci din bunăvoinţă, să-mi daţi un mic ajutor!

FILIBERTO: Bine, am să am grijă să-ţi răsplătesc bunele tale servicii. Logodnic ţi-ai găsit?

MARIANNA: Da, domnule.

FILIBERTO: Bravo, mă bucur. Dar îmi spui abia cînd lucrurile s-au şi pus la cale?

MARIANNA: Iertaţi-mă, domnule, nici nu m-aş fi gîndit la asta dacă n-aş fi locuit în aceeaşi casă cu un tînăr mai multe luni şi nu mi-ar fi dat prilejul...

FILIBERTO: Asta înseamnă că te-ai îndrăgostit de servitorul ofiţerului?

MARIANNA: Întocmai, domnule.

FILIBERTO: Şi nu-ţi va fi greu să tot umbli cu el prin lumea largă?

MARIANNA: Nădăjduiesc să rămînă aici. Dacă şi stăpînul lui se însoară, aşa cum se spune...

FILIBERTO: Da, s-ar putea să se însoare.

MARIANNA: Nimeni nu poate şti mai bine decît dumneavoastră.

FILIBERTO: Eu mă îngrijesc cît pot de fericirea lui.

MARIANNA: Dacă dumneavoastră v-aţi hotărît, cred că lucrul e ca şi făcut.

FILIBERTO: Se mai pot ivi greutăţi, dar sper să le învinge.

MARIANNA: Dinspre partea fetei, n-aş crede.

FILIBERTO: Nu, căci e îndrăgostită pînă peste cap.

MARIANNA: Şi eu cred la fel.

FILIBERTO: Şi tu, cam pe cînd ai vrea să faci nunta?

MARIANNA: Dacă-mi îngăduiţi, o să mă mărit o dată cu stăpîna.

FILIBERTO: Care stăpînă?

MARIANNA: Stăpîna mea, fiica dumneavoastră.

FILIBERTO: Ei, dacă aşa stau lucrurile, atunci mai e timp.

MARIANNA: Credeţi c-o să-şi mai amîne multă vreme nunta?

FILIBERTO: Frumos! Vorbeşti de nuntă înainte de-a-şi fi găsit mirele?

MARIANNA: Cum înainte de-a-şi fi găsit mirele?

FILIBERTO: Mirele? Ar fi trebuit să-l cunosc şi eu.

MARIANNA: Nu-l cunoaşteţi?

FILIBERTO: Bietul de mine! Habar n-am! Spune-mi tot ce știi, nu-mi ascunde adevărul!
MARIANNA: Sînt încremenită de uimire. Nu trebuie să se mărite cu domnul De la Coterie? Nu mi-ați spus că știți și că sînteți mulțumit?
FILIBERTO: Proasto, îți închipui că mi-aș da fata unui militar, unui cadet dintr-o familie săracă, unuia care n-ar fi în stare să-i păstreze rangul?
MARIANNA: Dar nu mi-ați spus că domnul De la Coterie se însoară și că dumneavoastră vă îngrijiți cît puteți de fericirea lui?
FILIBERTO: Firește.
MARIANNA: Cine alta i-ar putea fi nevastă dacă nu domnișoara Giannina?
FILIBERTO: Proasto! Nu mai sînt și alte fete în Haga?
MARIANNA: Dumnealui nu merge în nici o altă casă.
FILIBERTO: Și aici, nu vine nimeni?
MARIANNA: Eu știu că el nu se poartă drăguț decît cu stăpîna.
FILIBERTO: Proasto, nu știi nimic despre domnișoara Costanza?
MARIANNA: O proastă nu poate să știe mai mult.
FILIBERTO: Ce ți-a destăinuit fiica mea?
MARIANNA: Mi-a vorbit întotdeauna cu multă stimă despre ofițer și mi-a spus că-i e tare milă de el.
FILIBERTO: Și tu ai crezut că din milă se naște dragostea?
MARIANNA: Eu, da!
FILIBERTO: Proasto!
MARIANNA: Ba știu și mai mult, că dumnealui voia să plece fiindcă era deznădăjduit.
FILIBERTO: Așa.
MARIANNA: Temîndu-se că tatăl nu va consimți.
FILIBERTO: Foarte bine.
MARIANNA: Și nu sînteți dumneavoastră tatăl acela?
FILIBERTO: Nu mai sînt alți tați în afară de mine?
MARIANNA: Se pare că tocmai de asta vreți să mă convingeți.

FILIBERTO: Mă mir de-atîta încăpăţînare din partea ta!
MARIANNA: Pun capul dacă nu-i aşa cum zic eu!
FILIBERTO: Învaţă-te să-ţi cunoşti şi să-ţi respecţi mai mult stăpîna!
MARIANNA: La urma urmelor, e o dragoste cinstită...
FILIBERTO: Hai, pleacă de-aici!
MARIANNA: Eu nu văd unde e răul!
FILIBERTO: Vin oaspeţi. Iată-l pe domnul Riccardo. Pleacă!
MARIANNA: Toate cele bune, domnule.
FILIBERTO: Proasto!
MARIANNA: Să vedem cine e mai prost: eu, sau...
FILIBERTO: Cine?
MARIANNA: Acela care trece acuma pe stradă. *(Pleacă.)*

SCENA 7

DOMNUL, FILIBERTO, DOMNUL RICCARDO

FILIBERTO: Obraznica! Se mărită sau nu se mărită, n-o mai vreau în casa mea. Să creadă una ca asta despre Giannina? Nu, nu, fiica mea nu e în stare de-asemenea lucruri! Nu e în stare!
RICCARDO: Sluga dumneavoastră, domnule Filiberto.
FILIBERTO: Bună ziua, domnule Riccardo. Iertaţi-mă dacă v-am deranjat.
RICCARDO: Ce doriţi?
FILIBERTO: Trebuie să vă vorbesc. Luaţi loc.
RICCARDO: Nu prea am timp de stat.
FILIBERTO: Aveţi aşa de multe treburi?
RICCARDO: Destule. Printre alte lucruri, mă bat la cap o mulţime de oameni din pricina unui contrabandist arestat.
FILIBERTO: Mi s-a spus. Nenorociţii aceia sînt tot în închisoare?

RICCARDO: Sînt şi vor rămîne pînă la rezolvarea totală a chestiunii lor.

FILIBERTO: Şi aveţi inimă să le vedeţi copiii plîngînd?

RICCARDO: Ei au avut inimă să ne uzurpe drepturile noastre băneşti? Aş vrea să-mi cadă cît mai des în mînă oameni de-ăştia. Ştiţi, contrabandiştii arestaţi plătesc şi paguba.

FILIBERTO *(aparte)*: Oh, urîtă meserie!

RICCARDO: Spuneţi-mi, pentru ce m-aţi chemat?

FILIBERTO: Domnule Riccardo, aveţi o fată de măritat, nu?

RICCARDO: N-aş mai fi avut-o!

FILIBERTO: Vă supără că trebuie s-o ţineţi acasă?

RICCARDO: Nu. Mă supără că trebuie să mă gîndesc la zestre.

FILIBERTO *(aparte)*: Greşit principiu! *(Tare.)* Totuşi, dacă ea doreşte, veţi fi nevoit s-o măritaţi.

RICCARDO: Dacă n-o să am încotro, o s-o fac; dar cu o condiţie: fără zestre, dacă se mărită după voia ei; cu o zestre frumoasă, dacă se mărită după voia mea.

FILIBERTO: Aş avea să vă fac o propunere.

RICCARDO: Ascult, numai grăbiţi-vă!

FILIBERTO: Îl cunoaşteţi pe ofiţerul francez care stă la mine în gazdă?

RICCARDO: Mi-l propuneţi pentru fata mea?

FILIBERTO: Dacă vi l-aş propune, aţi avea ceva împotrivă?

RICCARDO: Şi ofiţer, şi francez. Nici cu zestre, nici fără zestre.

FILIBERTO: Nu-i puteţi suferi nici pe francezi, nici pe militari?

RICCARDO: Nici pe unii, nici pe ceilalţi. Şi cu atît mai rău dacă şi unul şi celălalt sînt una şi aceeaşi persoană. Nu-i pot suferi pe francezi, fiindcă nu le plac afacerile şi munca aşa cum ne plac nouă; nu se gîndesc decît la spectacole, la petreceri şi

la plimbări. Cît privește pe militari, am dreptate să fiu nemulțumit. Știți cîte pagube mi-au făcut trupele; pretindeau ca noi, oamenii de afaceri, să fim obligați să le întreținem și caii, și soldații; iar cînd sînt încartiruiți, ar da gata și o fabrică de bani!

FILIBERTO: Francezul, ofițerul de care vă vorbesc, e un om cinstit, nu are cusururi; și apoi e de familie nobilă.

RICCARDO: E bogat?

FILIBERTO: E cel mai mic dintre frați.

RICCARDO: Dacă nu-i bogat, puțin îmi pasă de nobleța lui, și cu atît mai puțin de meserie!

FILIBERTO: Scumpe prietene, să vorbim între noi, fără să ne audă nimeni. Un om ca dumneata, ajutat de soartă, ar plasa cît se poate de bine cinci sau șase sute de mii de fiorini pentru o înrudire nobilă.

RICCARDO: Pentru un asemenea lucru n-aș cheltui nici zece lire!

FILIBERTO: Și cui vreți să vă dați fiica?

RICCARDO: Dacă am să fiu nevoit să mă lipsesc de vreo sumă de bani, atunci vreau s-o plasez într-una din cele mai de seamă case din Olanda.

FILIBERTO: Nu veți reuși.

RICCARDO: De ce nu voi reuși?

FILIBERTO: Deoarece casele de seamă din Olanda n-au nevoie să se îmbogățească pe această cale.

RICCARDO: Țineți atît de mult să se facă această căsătorie?

FILIBERTO: Da, țin foarte mult.

RICCARDO: Atunci de ce nu i-o dați pe fata dumneavoastră?

FILIBERTO: De ce?... Pentru că nu vreau să i-o dau!

RICCARDO: Și nici eu nu vreau să i-o dau pe-a mea!

FILIBERTO: Între dumneavoastră și mine este o deosebire.

RICCARDO: Eu nu văd această deosebire.

FILIBERTO: Se ştie cum aţi început.
RICCARDO: În schimb, în ceea ce vă priveşte, nu se poate prevedea felul în care o să sfîrşiţi!
FILIBERTO: Sînteţi prea îndrăzneţ!
RICCARDO: Dacă n-aş fi fost în casa dumneavoastră, aş fi spus cuvinte şi mai grele.
FILIBERTO: Am să vă arăt eu cine sînt!
RICCARDO: Nu mi-e frică de dumneavoastră.
FILIBERTO: Puteţi pleca şi... vom mai vorbi.
RICCARDO: Da, vom mai vorbi. *(Aparte.)* Îmi cade el într-o zi în mînă. Dacă-l prind cu cea mai mică fraudă, jur pe toţi sfinţii că-l dau peste cap! *(Pleacă.)*

SCENA 8

DOMNUL, FILIBERTO, apoi DOMNUL DE LA COTERIE

FILIBERTO *(plimbîndu-se)*: Bădăranul, necioplitul, obraznicul, necuviinciosul!
COTERIE *(aparte)*: Cuvintele de ocară pe care le aud mă îndeamnă să cred că n-au căzut la învoială.
FILIBERTO *(aparte)*: Să nu-mi spui mie pe nume dacă nu ţi-o plătesc!
COTERIE *(lui Filiberto)*: Domnule...
FILIBERTO: Ursuzule, animalule...
COTERIE: Mie-mi sînt adresate aceste complimente?
FILIBERTO: Iertaţi-mă, mînia mă orbeşte.
COTERIE: Cu cine v-aţi certat?
FILIBERTO: Cu nemernicul acela de domn Riccardo.
COTERIE: Poate că nu consimte la căsătoria fiicei sale?
FILIBERTO *(aparte)*: Îmi pare rău că trebuie să-i dau bietului locotenent o nouă veste proastă.
COTERIE *(aparte)*: Binecuvîntat fie cerul! Norocul mă ajută!

FILIBERTO: Fiule, fii tare!

COTERIE: Spuneți-mi adevărul. M-a refuzat?

FILIBERTO: Oamenii cu experiența vieții trebuie să fie pregătiți pentru orice.

COTERIE: Sînt nerăbdător să aflu adevărul.

FILIBERTO *(aparte):* Oh, dacă-i spun, moare pe loc.

COTERIE *(aparte):* Sînt ca pe jeratic.

FILIBERTO *(aparte):* Și totuși trebuie să afle.

COTERIE *(vrînd să plece):* Domnule, cu voia dumneavoastră...

FILIBERTO: Stați. *(Aparte.)* N-aș vrea ca disperarea să-l împingă la cine știe ce.

COTERIE: Vă vine atît de greu să-mi spuneți?

FILIBERTO: Nu vă tulburați, domnule, nu vă pierdeți firea; dacă un tată îngîmfat, nepriceput și avar refuză să-și căpătuiască fiica în mod cuviincios, se mai pot găsi și alte mijloace!

COTERIE: Nu, domnule. Dacă tatăl nu consimte, nu e drept să mai stărui.

FILIBERTO: Atunci ce aveți de gînd să faceți?

COTERIE: Să plec departe de aici și să-mi sacrific sentimentele cinstei, datoriei și liniștii amîndurora.

FILIBERTO: Ați avea inimă să părăsiți o fată care vă iubește? S-o lăsați pradă disperării, ca îndată după aceea să aflați trista veste a bolii sau chiar a morții ei?

COTERIE: Ah, domnule Filiberto, mă ucideți vorbind în felul acesta. Dacă ați ști ce înseamnă pentru mine aceste cuvinte, nu le-ați mai pronunța!

FILIBERTO: Cuvintele mele nu urmăresc decît binele, pacea și fericirea dumneavoastră.

COTERIE: Ah, nu, ci mai curînd rușinea mea și pierzania mea.

FILIBERTO: Mă mir că un om deștept ca dumneavoastră e atît de lipsit de curaj!

COTERIE: Dacă mi-ați cunoaște situația, n-ați vorbi astfel.

FILIBERTO: O cunosc foarte bine, dar eu socot că nu-i deznădăjduită. Fata vă iubeşte, dumneavoastră o iubiţi din toată inima. Credeţi că e prima căsătorie care s-ar face între doi tineri cinstiţi fără aprobarea familiei?

COTERIE: Aţi încuviinţa dumneavoastră să mă însor cu fata fără consimţămîntul tatălui?

FILIBERTO: În acest caz, da. Examinînd circumstanţele, da, aş încuviinţa. Dacă tatăl e bogat, dumneavoastră în schimb sînteţi nobil; dumneavoastră îi onoraţi familia cu noblеţe, iar el vă îmbunătăţeşte situaţia cu zestrea.

COTERIE: Dar, domnule, cum aş putea eu nădăjdui să capăt şi zestre, luînd-o în asemenea împrejurări? Tatăl va fi atît de mîniat, încît va refuza să ne dea cel mai mic ajutor.

FILIBERTO: Lucrul, o dată făcut, rămîne bun făcut. Nu are decît o singură fată. O să fie mîniat cîteva zile, dar pe urmă o să facă şi el ca atîţia alţii. O să vă accepte ca ginere şi, cine ştie, poate şi ca stăpîn al casei.

COTERIE: Pot oare să sper?...

FILIBERTO: Fireşte, dar trebuie curaj.

COTERIE: De curaj nu mă plîng; îmi lipsesc însă mijloacele.

FILIBERTO: Mijloacele nu sînt greu de găsit. Iată la ce m-am gîndit eu: domnişoara Costanza trebuie să mai fie încă la mătuşa ei. Faceţi cum vă spun eu: renunţaţi la prînzul de astăzi, aşa cum voi face şi eu... de dragul dumneavoastră. Duceţi-vă la ea. Dacă vă iubeşte cu adevărat, convingeţi-o să vi-o dovedească prin fapte. S-ar putea ca şi mătuşa să vă fie binevoitoare. Implorаţi protecţia ei şi, dacă e de acord, luaţi fata de nevastă.

COTERIE: Şi dacă părintele s-ar mînia şi m-ar ameninţa cu închisoarea?

FILIBERTO: Luaţi-o cu dumneavoastră în Franţa.

COTERIE: Cu ce mijloace? Cu ce bani?

FILIBERTO: Aşteptaţi. *(Se duce şi deschide un birou.)*

COTERIE *(aparte)*: O, ceruri, nu-şi dă seama că toate astea mă îndeamnă la o faptă ale cărei consecinţe s-ar putea să cadă asupra lui?!

FILIBERTO: Locotenente, iată o sută de guinee bani peşin, şi alte patru sute în rente. Cinci sute de guinee vă vor ajunge pentru un timp. Primiţi-i din dragoste pentru mine. Am să am eu grijă să-i iau înapoi de la tatăl fetei.

COTERIE: Domnule, sînt cît se poate de încurcat.

FILIBERTO: Încurcat? Mă uimiţi. Pentru o astfel de treabă aveţi nevoie de deşteptăciune, de curaj. Plecaţi imediat, nu mai pierdeţi vremea zadarnic! Între timp eu mă duc să văd ce face domnul Riccardo, şi dacă văd că e primejdie să vină să vă surprindă, găsesc eu pe cineva care să-l reţină. Anunţaţi-mă de cum merg lucrurile; veniţi dumneavoastră în persoană, sau trimiteţi un bilet. Scumpe prietene, aş zice că v-aţi şi revenit. Eu unul sînt de-a dreptul fericit. Cu bine! Norocul să vă ajute! *(Aparte, ducîndu-se să închidă biroul.)* Abia aştept să-l văd pe Riccardo fierbînd de mînie şi ieşindu-şi din fire!

COTERIE: Îmi dă sfaturi şi bani ca să-i execut planul. Cum să procedez? Cum să fac? Să-mi iau inima în dinţi şi să nu-mi pese decît de mine? Cine sapă groapa altuia cade el singur în ea. *(Pleacă.)*

SCENA 9

DOMNUL FILIBERTO, singur

FILIBERTO: Adevărul e că mă cam mustră conştiinţa pentru sfatul pe care i l-am dat. Am şi eu o copilă, şi nu mi-ar plăcea să mi se întîmple una ca asta. Te învaţă viaţa, o spun legile: ceea ce ţie nu-ţi place, altuia nu face. Am însă motive temeinice

să procedez astfel: o anumită trăsătură a inimii mele, înclinată spre ospitalitate, spre prietenie, mă face să-l iubesc, să-l protejez şi să mă interesez de soarta locotenentului de parc-ar fi copilul meu. Găsesc că e o căsătorie destul de potrivită. Rezistenţa domnului Riccardo n-are nici o justificare, şi severitatea lui faţă de faţă e curată tiranie. Să mai adaug la toate acestea bădărănia lui faţă de mine, dorinţa mea de răzbunare şi bucuria de a-l vedea discreditat pe îngîmfatul acela! Da, cu riscul de-a pierde cinci sute de guinee, îmi văd şi prietenul mulţumit şi-l pedepsesc şi pe Riccardo!

SCENA 10

DOMNIŞOARA COSTANZA şi DOMNUL FILIBERTO

COSTANZA: Iată-mă-s, domnule!
FILIBERTO *(cu neliniște)*: Ce faci aici?
COSTANZA: Nu m-aţi invitat chiar dumneavoastră?
FILIBERTO *(ca mai sus)*: L-ai văzut pe domnul De la Coterie?
COSTANZA: Nu, nu l-am văzut.
FILIBERTO *(ca mai sus)*: Înapoiază-te iute la mătuşa dumitale.
COSTANZA: Mă alungaţi deci?
FILIBERTO: Nu te alung, te sfătuiesc, te rog. Pleacă cît mai repede!
COSTANZA: Aş vrea să ştiu de ce...
FILIBERTO: Vei şti cînd vei fi la mătuşa dumitale.
COSTANZA: E vreo noutate?
FILIBERTO: Da.
COSTANZA: Atunci spuneţi-mi-o!
FILIBERTO: O să ţi-o spună domnul De la Coterie.
COSTANZA: Unde?
FILIBERTO: La mătuşa dumitale.

COSTANZA: Dar locotenentul n-a fost niciodată acolo.
FILIBERTO: S-a dus chiar în clipa asta.
COSTANZA: Ce să facă?
FILIBERTO: Du-te şi vei afla.
COSTANZA: I-aţi spus tatălui meu?
FILIBERTO: Da, întreabă-l pe logodnicul dumitale.
COSTANZA: Pe logodnicul meu?
FILIBERTO: Pe logodnicul dumitale.
COSTANZA: Pe domnul De la Coterie?
FILIBERTO: Da, pe domnul De la Coterie.
COSTANZA: Pot oare să cred?
FILIBERTO: Du-te iute la mătuşa dumitale!
COSTANZA: Mai spuneţi-mi un singur cuvînt, fie-vă milă...
FILIBERTO: Timpul e preţios. Dacă pierzi timpul, pierzi şi logodnicul.
COSTANZA: Ah! Alerg într-un suflet! Aş vrea să am aripi la picioare! *(Pleacă.)*

SCENA II

DOMNUL FILIBERTO, apoi DOMNIŞOARA GIANNINA

FILIBERTO: Vor preţui mai mult două cuvinte de la locotenent, decît o mie de argumente de-ale mele.
GIANNINA: Tată, e adevărat ce mi-a spus domnul De la Coterie?
FILIBERTO: Ce ţi-a spus?
GIANNINA: Că l-ai sfătuit să se însoare cu fata fără consimţămîntul tatălui?
FILIBERTO: Ţi-a destăinuit el lucrul ăsta?
GIANNINA: Da, tată.
FILIBERTO *(aparte)*: Imprudenţa asta nu-mi place...
GIANNINA: Şi că i-ai dat cinci sute de guinee ca să-şi poată pune planul în aplicare?

FILIBERTO *(aparte)*: Nesocotitul! Aproape că mă căiesc de ce-am făcut!

GIANNINA: Cine tace confirmă. E adevărat, deci?

FILIBERTO: Şi ce vrei să spui cu asta?

GIANNINA: Nimic; mi-e de ajuns să ştiu că e adevărat. Slugă preaplecată a tatălui...

FILIBERTO: Unde te duci?

GIANNINA: Să mă bucur în voie.

FILIBERTO: De ce?

GIANNINA: De căsătoria domnului De la Coterie.

FILIBERTO: Nu s-a făcut încă.

GIANNINA: Să sperăm că se va face în curînd.

FILIBERTO: Ia seama, să nu vorbeşti cu nimeni despre asta!

GIANNINA: Nici o grijă. Se va afla după nuntă. Dumneata ai meritul de-a o fi pus la cale, iar eu voi fi cît se poate de mulţumită că s-a făcut! *(Pleacă.)*

FILIBERTO: Nu mi-ar plăcea ca fiica mea să ia exemplu rău. Dar nu e nici o primejdie. E un copil bun, care ştie să deosebească, întocmai ca şi mine, o situaţie de alta. Şi pe urmă eu am crescut-o, iar sub supravegherea mea nu e nici o primejdie să se întîmple asemenea nenorociri. *(Pleacă.)*

ACTUL III

SCENA I

Cameră

DOMNUL, FILIBERTO şi MARIANNA

MARIANNA: Iertaţi-mă, stăpîne, dacă vă supăr din nou.

FILIBERTO: Vii poate să-mi spui o nouă gogomănie?

MARIANNA: Cred însă că nu veţi mai avea prilejul să mă faceţi proastă!

FILIBERTO: Dacă n-ai să-mi spui iar cine ştie ce neghiobie.

MARIANNA: Am de spus doar că mă mărit şi mă încredinţez milei dumneavoastră!

FILIBERTO: Te-ai hotărît s-o faci înaintea stăpînei?

MARIANNA: Nu, domnule. Dacă dumneaei se mărită astăzi, eu mă mărit mîine.

FILIBERTO: Şi mai vrei să nu-ţi spun că eşti o proastă?

MARIANNA: Iar vreţi să ţineţi ascuns de mine?

FILIBERTO: Ce anume?

MARIANNA: Căsătoria stăpînei mele.

FILIBERTO: Eşti nemaipomenit de proastă!

MARIANNA: Iată, ca să vă arăt că nu sînt proastă, o să dau în vileag o greşeală pe care am făcut-o din curiozitate. Ascultînd în dosul uşii, l-am auzit pe domnul De la Coterie spunînd stăpînei mele că vor face nunta în mare taină şi că dumneavoastră i-aţi şi dat cinci sute de guinee în contul zestrei.

FILIBERTO *(rîzînd)*: În contul zestrei?

MARIANNA: Eu cred că-n contul zestrei. Iar banii i-am văzut cu ochii mei.

FILIBERTO: Da, proastă, proastă, de trei ori proastă!

MARIANNA *(aparte)*: Mă mînie în aşa hal, că-mi vine să-l omor cu mîinile astea ale mele!

FILIBERTO *(aparte)*: De altfel locotenentul s-a purtat destul de nechibzuit. Nu trebuia să vorbească despre dragostea lui cu fiica mea, şi mai ales dacă riscă să fie auzit şi de altcineva.

MARIANNA: Dacă vă ascundeţi de mine de teamă să nu scap cumva vreo vorbă, îmi jigniţi onoarea.

FILIBERTO: Frumoasă onoare să asculţi la uşi, să mai înţelegi şi pe dos şi pe urmă să repeţi totfelul de nerozii!

MARIANNA: Ce-i drept, nu trebuia să ascult; dar cît priveşte înţelesul, ştiu că am înţeles perfect.

FILIBERTO: Te cam mănîncă spinarea.

MARIANNA: Oh, mii de draci! Dar unde-a plecat atunci stăpîna mea?

FILIBERTO: Unde-a plecat?

MARIANNA: N-a plecat cu domnul De la Coterie?

FILIBERTO: Unde?

MARIANNA: Am auzit-o spunînd că se duce la doamna Geltrude.

FILIBERTO: La sora mea?

MARIANNA: Întocmai.

FILIBERTO: S-o fi dus numai Giannina, nu şi locotenentul!

MARIANNA: Eu ştiu că au ieşit împreună.

FILIBERTO: O fi condus-o locotenentul. Sora mea nu stă departe de locul unde trebuia el să meargă, iar fetei mele i-o fi plăcut să fie cît mai aproape ca să afle ce s-a întîmplat. Ştiu totul, totul merge bine, şi tu eşti o proastă!

MARIANNA *(aparte)*: Simt că-mi vine să turbez.

FILIBERTO: Ia vezi, cine-i în salon? Am auzit glasuri.

MARIANNA *(aparte)*: Grozav mi-ar plăcea ca bătrînul să fie tras pe sfoară! Numai că nu-i treabă uşoară. *(Pleacă.)*

SCENA 2

DOMNUL FILIBERTO, apoi GUASCOGNA

FILIBERTO: Dea domnul ca totul să se sfîrşească cu bine. Imprudenţa locotenentului ar fi putut să dea totul peste cap. Tinereţea cade uşor victimă unor astfel de slăbiciuni. Eu, prin mila cerului, am fost isteţ de tînăr, iar acum, la bătrîneţe, sînt şi mai iscusit!

GUASCOGNA: Sluga, domnule Filiberto.

FILIBERTO: Bună ziua, amice. Ce mai e nou?

GUASCOGNA: Stăpînul meu vă trimite preasupusele sale salutări.

FILIBERTO: Unde e locotenentul? Ce face, ce spune? Cum îi merg treburile?

GUASCOGNA: Cred că biletul acesta are să vă dea răspuns la toate.

FILIBERTO: Să vedem. *(Deschide biletul.)*

GUASCOGNA *(aparte)*: Dacă nu-mi spune să plec, tare mi-ar plăcea să rămîn.

FILIBERTO: Înăuntru mai e o scrisoare şi s-ar părea că e de la fiica mea. Să vedem mai întîi ce spune prietenul.

GUASCOGNA *(aparte)*: Marianna ascultă la uşă; e la fel de curioasă ca şi mine.

FILIBERTO: *„Domnule, sfaturile dumneavoastră m-au încurajat să fac un pas pe care altfel n-aş fi îndrăznit niciodată să-l fac, cu toată patima dragostei mele"*. Da, e drept, n-avea curaj. *„Am dus fata într-un loc sigur şi de toată încrederea, adică la mătuşa ei dinspre partea tatălui"*. Spune c-a dus-o. O fi întîlnit-o pe drum pe domnişoara Costanza şi-apoi

o fi condus-o. Am făcut bine c-am rugat-o să plece. Totul e numai opera mea! *„Lacrimile copilei au înmuiat inima bunei bătrîne şi ca a consimţit la căsătoria noastră"*. Bine, bine, nici că se putea mai bine! *„S-a trimis după un notar, şi în prezenţa a doi martori am celebrat căsătoria"*. Foarte bine-a procedat! Minunat! *„Sînt foarte ruşinat şi, neavînd curajul să apar în faţa dumneavoastră ca să implor iertarea, nădăjduiesc că vor pleda pentru mine rîndurile fiicei dumneavoastră, pe care poate c-o veţi ierta mai cu uşurinţă. Vă sărut mîna"*. Ce nu are curajul să-mi mai ceară şi-o pune pe fiica mea? Să citim şi scrisoarea ei, aflată în acelaşi plic. Asta înseamnă că s-a dus de îndată la sora mea ca să-i povestească totul Gianninei. Să vedem ce spune fiica mea. *„Preascumpul meu părinte!"* Scrie foarte frumos, cu o caligrafie citeaţă. Destoinică fată! Cerul să mi-o binecuvînteze! *„Îngăduie-mi ca, prin mijlocirea acestei scrisori, să mă arunc la picioarele dumitale şi să-ţi cer iertare."* Sfinte dumnezeule, ce-o fi făcut oare? *„Îndemnaţi chiar de dumneata, prin sfatul pe care l-ai dat domnului De la Coterie, precum şi de banii oferiţi pentru îndeplinirea scopului, m-am lăsat în voia dragostei mele şi m-am măritat cu locotenentul."* Ah, nedemna! Ah, mincinosul! Trădătorii, nemernicii, m-au ucis!

GUASCOGNA: Ce s-a întîmplat, domnule?

SCENA 3

MARIANNA şi cei de mai înainte

MARIANNA: Ce s-a întîmplat, stăpîne?

FILIBERTO: Ajutaţi-mă! Fie-vă milă, nu mă părăsiţi!

MARIANNA: Ce-ar putea să facă pentru dumneavoastră o proastă?

FILIBERTO: Ai dreptate. Batjocorește-mă, disprețuiește-mă, lovește-mă și tu! O merit și-ți dau voie s-o faci.

MARIANNA: Nu, eu vă compătimesc.

FILIBERTO: Nu merit să fiu compătimit.

GUASCOGNA: Domnule, nu vă lăsați pradă disperării. La urma urmelor, stăpînul meu e un om cinstit și de viță nobilă.

FILIBERTO: Mi-a nenorocit fiica, mi-a zădărnicit speranțele!

MARIANNA: Dumneavoastră aveți putința să-i faceți o situație.

FILIBERTO: Să-mi prăpădesc averea în felul acesta?

GUASCOGNA: Iertați-mă, domnule, dar încercați să vă convingeți și pe dumneavoastră cu aceleași mijloace cu care ați vrut să-l convingeți pe domnul Riccardo!

FILIBERTO *(lui Guascogna)*: Ah, blestematule! Cu cîtă răutate mă dojenești!

MARIANNA *(lui Filiberto, înfierbîntată)*: Guascogna are dreptate, așa că n-aveți de ce să-l dojeniți.

FILIBERTO: Da, jignește-mă și tu, nefericito!

MARIANNA: Eu una vă compătimesc, căci vă orbește mînia.

GUASCOGNA: Dojeniți-vă singur pentru roadele unui sfat greșit.

FILIBERTO: Pentru ce să mă înșele? De ce să mă facă să cred că ofițerul o iubea pe domnișoara Costanza?

GUASCOGNA: Fiindcă dragostea e năzdrăvană, ea îi învață pe îndrăgostiți cum să se ascundă ca să-și făurească fericirea.

FILIBERTO: Și dacă Riccardo consimțea la căsătoria fiicei lui, cum aș fi ieșit eu dintr-o asemenea încurcătură?

GUASCOGNA: V-a rugat stăpînul meu să vă amestecați?

FILIBERTO: Nu, dar a consimțit.

GUASCOGNA: Spuneți mai bine că dumneavoastră nu l-ați înțeles.

FILIBERTO: De fapt m-au trădat, m-au înşelat. Fiica mea e o perfidă, locotenentul e un nemernic!

GUASCOGNA: Vorbiţi mai frumos, domnule, despre un ofiţer.

MARIANNA: Nu uitaţi că ofiţerii sînt obişnuiţi să mînuiască spada.

FILIBERTO: Oh, ar fi culmea să mă mai şi omoare acum.

GUASCOGNA: Stăpînul meu nu-i atît de sălbatic. O să vină să vă ceară iertare.

FILIBERTO: Nu vreau să-l văd.

GUASCOGNA: O să vină în locul lui fiica dumneavoastră.

FILIBERTO: Nu mai vorbi de ea în faţa mea!

MARIANNA: E doar sînge din sîngele dumneavoastră, domnule.

FILIBERTO: Nerecunoscătoarea! Ea care era dragostea mea, unica mea mîngîiere.

GUASCOGNA: Acum gata, lucrul rămîne bun făcut!

FILIBERTO: Ştiu, obraznicule, ştiu prea bine.

GUASCOGNA: N-aveţi de ce să vă supăraţi pe mine.

MARIANNA: Fie-ţi milă de el, e tare necăjit. Bietul meu stăpîn! Socotea să-şi mărite fata după plac, s-o aibă veşnic lîngă el, să vadă cum cresc nepoţii, să se bucure de dragostea lor şi să-i crească el însuşi...

FILIBERTO: Oh, adio speranţe! Adio bucurii!

GUASCOGNA: Credeţi dumneavoastră, domnule, că un ginere, bun francez şi bun militar, nu vă poate dărui nepoţi?

MARIANNA: N-o să treacă un an şi-o să vă joace pe genunchi cel mai frumos nepoţel din lume.

FILIBERTO: Ura pe care-o nutresc împotriva tatălui se va revărsa şi asupra fiului.

MARIANNA: Eh, domnule, sîngele apă nu se face...

GUASCOGNA: N-aveţi decît o singură fiică şi v-ar lăsa inima s-o părăsiţi, să n-o mai vedeţi niciodată?

FILIBERTO: Sînt aşa de nenorocit, că-mi vine să mor!

(Îşi acoperă faţa cu mîinile.)

MARIANNA: Guascogna!

GUASCOGNA: Ce vrei?

MARIANNA *(făcîndu-i semn să plece)*: M-ai înţeles?

GUASCOGNA: Am înţeles.

MARIANNA: Acuma e momentul potrivit.

GUASCOGNA: Putem încerca.

FILIBERTO: Ce tot spuneţi?

MARIANNA: Îi spuneam lui Guascogna să plece, să nu vă mai supere şi să nu caute să profite de bunătatea dumneavoastră.

FILIBERTO: Da, lăsaţi-mă singur.

GUASCOGNA: Sluga, domnule! Şi dacă n-o să vă mai văd, iertaţi-mă dacă am săvîrşit vreo necuviinţă în casa dumneavoastră. Stăpînul meu, după cît se pare, va fi nevoit să plece şi să-şi ia nevasta cu el în Franţa. N-aveţi nimic de spus sărmanei dumneavoastră fiice?

FILIBERTO *(lui Guascogna)*: Crezi că are de gînd să plece chiar aşa de iute?

GUASCOGNA: Mi-a spus că, dacă n-are nici o veste bună de la dumneavoastră, să poruncesc caii de drum.

MARIANNA: Ce cumplită durere pentru un tată să spună: n-o să-mi mai văd fiica niciodată.

FILIBERTO: Vezi că stăpînul tău e un sălbatic şi un nerecunoscător? Cine ar fi făcut pentru el mai mult decît am făcut eu? Cum l-a lăsat inima să-mi răspundă cu atîta cruzime? Să-mi smulgă fiica de lîngă mine, fără s-o mai pot vedea vreodată?

GUASCOGNA: Eu cred că el v-ar aduce-o bucuros dacă nu s-ar teme de mînia dumneavoastră.

FILIBERTO: Perfidule! N-ar mai lipsi decît să-l laud pentru o faptă atît de frumoasă! Trebuie, poate, să-i mai şi mulţumesc pentru trădarea lui? Se teme de dojenile unui tată rănit? Nu-i convine să fie numit trădător?

GUASCOGNA *(dînd să plece)*: Am înţeles! Cu îngăduinţa dumneavoastră...

FILIBERTO: Bagă de seamă, să nu care cumva să îndrăznească să vină la mine. Nu-l vreau şi nici nu-l doresc!

GUASCOGNA: Am înţeles. *(Aparte.)* Năravul din fire n-are lecuire. *(Pleacă.)*

SCENA 4

DOMNUL FILIBERTO şi MARIANNA

MARIANNA *(aparte)*: Cred c-or să se aranjeze în curînd toate.

FILIBERTO *(aparte)*: E vina mea, aşa îmi trebuie! E vina mea!

MARIANNA: Domnule, ca să vă mai alung gîndurile negre, pot să vă vorbesc puţin şi de treburile mele?

FILIBERTO: Dacă vrei să mă-nnebuneşti de-a binelea, vorbeşte-mi şi tu de căsătoria ta. Urăsc acest cuvînt fatal, nu mai vreau să-l aud cîte zile voi mai avea de trăit!

MARIANNA: Atunci dumneavoastră aşteptaţi, după cîte înţeleg, sfîrşitul lumii, nu?

FILIBERTO: Pentru mine totul s-a sfîrşit.

MARIANNA: Bietul meu stăpîn! Cui vor rămîne atunci atîtea lucruri, atîta avere?

FILIBERTO: Să le ia dracu pe toate!

MARIANNA: Dumneavoastră veţi muri bogat, iar biata mea stăpînă va trăi în sărăcie.

FILIBERTO: Sărmana nenorocită!

MARIANNA: Şi vreţi să purtaţi tot restul zilelor această piatră pe inimă? Să muriţi cu această cumplită remuşcare?

FILIBERTO: Taci odată, împieliţato, taci! Nu mă mai chinui!

SCENA 5

DOMNIŞOARA COSTANZA şi cei de mai înainte

COSTANZA: Domnule Filiberto, vă bateţi joc de mine?

FILIBERTO *(aparte)*: Numai asta mai lipsea!

COSTANZA: Sînt două ore de cînd aştept şi n-a venit nimeni.

FILIBERTO *(aparte)*: Ce să-i răspund?

COSTANZA: Nu m-aţi sfătuit chiar dumneavoastră să mă întorc la mătuşa mea, spunîndu-mi că va veni şi domnul locotenent?

MARIANNA: Am să-ţi spun, domnişoară, cum s-au întîmplat lucrurile: domnul locotenent trebuia să se ducă la mătuşă, şi la mătuşă s-a şi dus; trebuia să se înţeleagă cu domnişoara, şi cu domnişoara s-a şi înţeles. Dar nenorocitul a greşit casa. În loc să ajungă la mătuşa Ortensia, a nimerit la mătuşa Geltrude; şi în loc să se însoare cu domnişoara Costanza, s-a însurat cu domnişoara Giannina.

COSTANZA: Să-şi bată joc de mine în halul ăsta?! Domnule Filiberto, vă conjur, spuneţi-mi încă o dată dacă acesta este adevărul şi să nu credeţi că sînt atît de laşă încît să îngădui o asemenea insultă!

FILIBERTO: Oh, la naiba! Dacă o îngădui eu, poţi s-o îngădui şi dumneata!

COSTANZA: Dar dumneavoastră ce trebuie să îngăduiţi?

FILIBERTO: Din cauza dumitale mi-am nenorocit fiica.

COSTANZA: Din cauza mea?

FILIBERTO: Din cauza dumitale s-a urzit un întreg complot care, pînă la urmă, s-a prăbuşit pe spinarea mea.

MARIANNA: Noroc că stăpînul are spinare groasă.

COSTANZA: Nu mai pricep nimic.
FILIBERTO: Am să-ți spun atunci clar și răspicat cum stau lucrurile. Află, deci...

SCENA 6

DOMNUL RICCARDO și cei de mai înainte

RICCARDO: *(Costanzei):* Ce cauți tu aici?
FILIBERTO *(aparte):* Colac peste pupăză!
COSTANZA: Nu mi-ai interzis să frecventez această casă.
RICCARDO: Îți interzic începînd de acum. Știu de ce ai venit. Cunosc dragostea ta pentru străin și știu că aici se unelteşte împotriva renumelui tău și a autorității mele.
FILIBERTO *(lui Riccardo, cu dispreț):* Nu știți nimic, căci dacă ați ști ce știu eu, n-ați mai vorbi așa.
RICCARDO: Îmi întemeiez vorbele pe cele ce mi-ați spus dumneavoastră și de aceea îi interzic fiicei mele să mai calce pragul acestei case!
MARIANNA: Vă temeți să n-o mărite împotriva voinței dumneavoastră?
RICCARDO: Mă pot teme chiar și de asta.
MARIANNA: Ascultați. Dacă nu se mărită cu stăpînul, aici nu mai e alt bărbat liber.
RICCARDO: Unde e francezul? Unde e ofițerul?
MARIANNA *(lui Filiberto):* Domnule, îmi dați voie să-i spun?
FILIBERTO: Din păcate, lucrul trebuie să se afle.
MARIANNA: Aflați, domnule, că ofițerul s-a însurat cu stăpîna mea.
RICCARDO *(cu admirație):* Eh!
FILIBERTO *(cu disperare):* Of!
COSTANZA: Iată lucrul de care mă temeam! Ah, tată, răzbună rușinea ce mi s-a făcut. S-au folosit de mine ca să-și ascundă propriile lor afaceri: m-au

înşelat, şi-au bătut joc de mine, şi jignirea care mi-au făcut-o mie loveşte întreaga noastră familie.

RICCARDO: Da, am să răzbun acest afront. Dumneata vei fi închisă între patru pereţi, iar domnul Filiberto mi-a plătit insulta cu ruşinea pe care a păţit-o.

FILIBERTO *(aparte)*: Aşa îmi trebuie! Ba meritam şi mai rău!

COSTANZA *(aparte)*: Vai, săraca de mine! În ce stare m-au adus pasiunea, slăbiciunea şi neascultarea!

FILIBERTO: Scumpe prietene, iartă-mi greşeala! Îmi dau seama ce nedrept am fost cu dumneata. Merit pe deplin pedeapsa cerească. Ah, domnule Riccardo, mi-am pierdut fata şi mi-am făcut-o singur, cu mîna mea.

RICCARDO: Pierdută? Dacă s-a măritat nu e cu totul pierdută.

FILIBERTO: Mă tem că n-am s-o mai văd niciodată. Cine ştie, cîinele acela poate c-a şi dus-o de-aici! Eu însumi i-am dat cinci sute de guinee, ca să plece. Inima mea, fiica mea, unica mea fiică, dragostea mea, singura mea pasiune! Ah, dac-aş putea s-o mai îmbrăţişez o dată! Vreau să aflu dacă a plecat, să încerc s-o mai văd o dată. Dac-a plecat, mă omor cu mîna mea! *(Plecînd, se întîlneşte cu fiica lui.)*

SCENA ULTIMĂ

DOMNIŞOARA GIANNINA şi cei de mai înainte, apoi DOMNUL DE LA COTERIE

GIANNINA: Ah, scumpul meu tată!

FILIBERTO: Ah, fiică nerecunoscătoare!

GIANNINA: *(îngenunchind)*: Iartă-mă, fie-ţi milă!

FILIBERTO: Nu meriţi să te iert.

GIANNINA: Aşa e, nu merit.
FILIBERTO *(aparte)*: Simt că mor.
RICCARDO *(aparte)*: Situaţia e cît se poate de impresionantă pentru amîndoi.
COSTANZA *(aparte)*: Aş fi răzbunată dacă tatăl ei n-o s-o ierte.
FILIBERTO: Ridică-te!
GIANNINA: Nu mă ridic pînă nu mă ierţi!
FILIBERTO: Cum de te-a lăsat inima să-mi pricinuieşti o durere atît de cumplită?
GIANNINA: Ah, sfatul dumitale...
FILIBERTO: Taci, nu mă mai chinui! Nu-mi mai pomeni de naivitatea şi slăbiciunea mea... Ridică-te: cu condiţia asta te iert.
GIANNINA *(ridicîndu-se)*: Oh, preascumpul meu părinte.
COSTANZA *(aparte)*: A scăpat ieftin!
GIANNINA: Oh, tată, ca iertarea să fie întreagă...
FILIBERTO: Să nu-mi vorbeşti despre bărbatul tău!
GIANNINA: O, primeşte-l în inima dumitale! De nu, voi fi nevoită să te părăsesc.
FILIBERTO: Perfido, aşa îi vorbeşti tu tatălui tău?
GIANNINA: Credinţa pe care-o datorez soţului meu mă obligă să mă port astfel.
FILIBERTO *(aparte)*: Aspră lege pentru un tată. Dar aşa îmi trebuie, ba meritam să pătesc şi mai rău.
RICCARDO: Prietene, nu mai ai ce face, trebuie să te învoieşti. Te sfătuiesc să accepţi situaţia înainte de a se duce vestea acestei întîmplări... cu haz!
FILIBERTO: Îmi pun toată nădejdea în dumneata şi te rog şi pe dumneata, domnişoară, păstraţi taina aceasta care prejudiciază onoarei şi numelui meu... *(Mariannei.)* Şi tu, bagă bine de seamă, nici un cuvînt... *(Gianninei.)* Fata mea, să nu spui nimănui nimic!
GIANNINA: Nu, pentru numele lui dumnezeu, să nu se afle nimic. Să aranjăm totul în grabă, înainte de-a se şti ceva. Iute, scumpul meu soţ! Vino şi te aruncă la picioarele scumpului meu tată şi

cere-i iertare, sărută-i mîna! El te iartă, te primeşte ca ginere şi ca fiu. Repede şi fără multă vorbă, ca să nu afle nimeni. *(Îl pune să facă în grabă tot ceea ce-a spus.)*

FILIBERTO *(aparte)*: Sînt buimăcit, nici nu ştiu ce să fac!

COSTANZA: N-am curajul să mai dau ochii cu netrebnicul acela! *(Pleacă.)*

COTERIE *(lui Filiberto)*: Domnule, m-aţi iertat?

FILIBERTO: Meritaţi oare să vă iert?

GIANNINA: Pentru numele lui dumnezeu, să nu mai vorbim despre asta! Vedeţi să nu spuneţi nimănui ce s-a întîmplat. Părintele meu ţine foarte mult să salveze onoarea familiei. Şi, mai ales, te povăţuiesc să nu mai aminteşti niciodată, pentru a te justifica, că el te-a sfătuit să faci ceea ce-ai făcut şi că pe deasupra ţi-a dat şi cinci sute de guinee ca să-i pui planul în aplicare.

FILIBERTO *(Gianninei, supărat)*: Ţi-am poruncit să nu mai scoţi o vorbă!

GIANNINA: N-am făcut altceva decît să comunic bărbatului meu porunca dumitale.

RICCARDO: Ei bine, domnule Filiberto, te-ai liniştit?

FILIBERTO: Ce vrei să fac? Nevoia, dragostea, cît şi bunătatea inimii mele mă constrîng să mă liniştesc. Ce să mai spun? Sînteţi căsătoriţi, sînteţi în casă; rămîneţi aici şi cerul să vă binecuvînteze.

GIANNINA: Oh, ce fericire!

COTERIE: Domnule, sper că nu veţi regreta că m-aţi iertat şi că m-aţi primit în casa dumneavoastră!

MARIANNA: Tăcere, şi repede, ca nimeni să nu afle.

FILIBERTO: Ce mai e?

MARIANNA: Ceva ce trebuie terminat iute şi fără multă gălăgie. Guascogna trebuie să-mi fie soţ. Cu voia domniilor-voastre...

GUASCOGNA: Dacă stăpînul meu îngăduie... *(Îşi împreunează mîinile.)*

MARIANNA: Tăcere şi iute, ca nimeni să nu afle...

GIANNINA: În privința căsătoriei tale lumea n-are ce vorbi. Despre a mea s-ar mai putea șopti cîte ceva. Sînt vinovată, recunosc. Am trecut peste respectul cuvenit părintelui meu, primejduind astfel renumele și cinstea familiei. Cei care mă văd acum mulțumită și nepedepsită să nu-mi urmeze pilda. Să spună mai curînd că cerul a vrut să-l pedepsească pe tată, și că fiica nu e scutită de remușcări! Preamilostivi spectatori, învățați de la întîmplarea noastră ce înseamnă dragostea și grija de familie. Prin bunăvoința dumneavoastră, piesa să fie bine primită și să vă placă!

Sfîrșitul comediei